

A PÁRIZSI TÉT ATTASÉ ÉVES BESZÁMOLÓ JELENTÉSE

2005. augusztus - 2006. augusztus

1. FRANCIAORSZÁG K+F ÉS INNOVÁCIÓS RENDSZERÉNEK FŐ JELLEMZŐI

Nem könnyű feladat a franciaországi kutatás-fejlesztés és innováció elemzése 2006 nyarán: a francia K+F+I helyzetét a viszonylagos állandóság és a folyamatos változások egyaránt jellemzik.

Az „állandóság” kategóriába tartoznak az előző évi beszámolóinkban leírt, évek óta közel konstans mutatók, pl. a kutatói létszámok, vagy a kutatási ráfordítások területén. A világ jelentős tudományos hatalmai közé sorolt ország, a feldolgozott statisztikai adatok alapján, a világranglista hatodik helyén áll kutatói létszáma tekintetében (az USA, Kína, Japán, Oroszország és Németország mögött): teljes munkaidőre számítva, 2002-ben Franciaország 192.800 kutatót alkalmazott. 2003-as adatok szerint, a nemzeti K+F ráfordítások (DNRD) 34,6 Mrd eurós összegével továbbra is ötödik - az USA, Japán, Kína és Németország előzi meg. Az OECD országok közül Franciaország kutatói létszámában és K+F ráfordításában egyaránt a már szinte „megszokott” negyedik helyet mondhatja magáénak. A lisszaboni, ill. barcelonai célok melletti francia elkötelezettség ellenére a GDP-arányos francia K+F ráfordítás évek óta 2,2% körül stagnál, s vélhetően csak csoda folytán érhetné el a 2010-re kitűzött 3%-os álomhatárt. A francia értékek természetesen így is felülmúlják az EU átlagát - különösen a 25 tagúra bővült unió tekintetében -, de K+F ráfordítási arányait tekintve továbbra is számottevő Franciaország lemaradása az USA-hoz, Japánhoz, vagy az európai országok közül pl. Finnországhoz, Svédországhoz viszonyítva. (A 2004. évi, becsült adatok alapján a 35,6 Mrd eurónyi nemzeti K+F ráfordítás is csak enyhe növekedést mutat.) A kívánatosnak tartott 2:1-es ipari kutatás-közkutatás arányt is csak lassan közelítik a francia mutatók (2003-ben még mindig csak 56:44 arányban „vezetett” a vállalati kutatás).

Az „állandó” jelző az elmúlt esztendőben, szinte szokatlan módon, a francia K+F legfőbb vezetését is jellemezte. A korábban szinte éves ciklusban változó miniszterek posztján tavaly nyár óta nem történt változás. (*François Goulard* 2005 májusában 2002 tavasza óta negyedik miniszterként vette át a francia kutatási tárca irányítását.) Ez a fajta állandóság azonban valójában a „változásoknak” kedvez: érezhetően segíti a megkezdett reformok továbbvitelét. Azon K+F+I-politikai reformfolyamatok következetes folytatását, melyek talán segíthetnek a francia kutatást (és a francia gazdaságot) versenyképesebb pályára állítani. Az elmúlt év során, a korábban indított K+F stratégiai konzultációk eredményeire és a francia Innovációs Terv alapjaira támaszkodva, megszületett a „Kutatási Paktum” néven ismert intézkedés-csomag, melynek számos eleme komoly változásokat ígér a francia K+F+I jövőjére nézve. A Kutatási Paktum jogszabályi háttérét a 2006. áprilisában elfogadott új K+F stratégiai törvény biztosítja. A „változások” csoportjába sorolandók

tehát az említett új intézkedések, illetve azok a strukturális átalakítások is, melyek a francia kutatási tárcát érintették az utóbbi hónapok során. További változás az is, hogy a 2006-os költségvetési törvényben lényegesen közelebb került egymáshoz a köz kutatások és a felsőoktatás költségvetése, a jobb szinergiák kiaknázhatósága érdekében.

Beszámolónk első két fejezetében ismertetjük a franciaországi K+F+I legfőbb paramétereit, röviden emlékeztetve az „állandó”, korábbi beszámolóinkban már részletezett ismérvekre, és kissé bővebben tárgyalva a fentiekben említett újabb elemeket.

1.1. A K+F+I politika fő ismérvei és prioritásai Franciaországban

Speciális évet zárt Franciaország a 2005/06-os évadban: párhuzamosan kellett fenntartani a meglévő K+F rendszer működését, ahhoz fokozatosan (olykor folyamatosan) adaptálva a 2005. év során, ill. a 2006. első felében hozott új intézkedéseket. Természetesen a 2006. tavaszán elfogadott Kutatási Paktum, ill. K+F stratégiai törvény nem *ad hoc* reformelemeket tartalmazott, hanem egy hosszabb ideje kimunkálás alatt álló reformfolyamat részeleleit. Annak ellenére, hogy több új struktúra – mint pl. az Országos Kutatási Ügynökség (Agence Nationale de la Recherche, ANR) – törvényi háttérét is az új K+F stratégiai törvény biztosítja, azok egy része már megkezdhetette működését a 2005-ös év folyamán¹. Ennek megfelelően, a 2006. évi költségvetési törvény elemét képező 2006-os K+F költségvetés hagyományos és reformelemeket egyaránt tartalmaz. A meglehetősen komplikált helyzet bemutatására a legkézenfekvőbb megoldás, ha összefoglaljuk a 2005. őszén elfogadott 2006. évi költségvetési törvényhez (PLF 2006)-hoz kapcsolódó K+F politikai elemeket (prioritások, strukturális elemek, finanszírozás, stb.), majd röviden ismertetjük a 2006. májusától hatályos K+F stratégiai törvény (ill. Kutatási Paktum) további újdonságait.

Amint azt a 2003-as és 2004-es beszámolóknak jeleztük, a *Raffarin*-kormány fő irányvonalaiban nem változtatott az előző, baloldali kormány K+F politikáján. 2005-ben ugyanezt tudtuk megállapítani *Dominique de Villepin* kormányának K+F+I politikájával kapcsolatban is, azzal a megjegyzéssel, hogy a prioritásokhoz határozottabb megoldás-keresés társul, és hangsúlyosabban jelenik meg az ipari innováció, a fókuszálás, és a területi versenyképesség támogatása. Az alapvető célkitűzések átvétele nyilvánvalóan összefüggött azzal, hogy már a korábbi francia K+F prioritások is az EU irányvonalához igazodtak. *Claudie Haigneré* korábbi (2002-04) kutatási miniszter 2002 decemberében meghirdetett programja 5 általános, és azóta is érvényes prioritást fogalmazott meg:

- az állami kutatóintézetek irányításának, “kormányzásának” javítása, az intézmények prioritásainak, céljainak, módszereinek jobb összehangolásával;
- a projektfinanszírozás fejlesztése és az értékelés transzparenciájának javítása;
- hatékony humán erőforrás-gazdálkodási rendszer életre hívása, melynek egyik legfontosabb célja a kutatói állomány megfiatalítása, és a korcsoportok folyamatos egyensúlyának biztosítása;
- az állami kutatóintézetek ipari kapcsolatainak jelentős fejlesztése, azoknak a “fejlett ipari országok szintjére történő felhozása”;
- az Európai Kutatási Tér tényleges és hatékony építése.

A 2005-ös év második felévére vonatkozóan a **2005. évi francia K+F költségvetés** (BCRD = polgári köz kutatások költségvetése) volt érvényben, melynek végleges irányszámait tájékoztatnak a **francia K+F tematikus prioritásairól** is.

1. élettudományok: a 2005-ös BCRD első számú prioritása (25%, mintegy 2,4 Mrd euró központi forrással, 1%-os növekmény 2004-hez képest);
2. úrkutatás: fontos prioritás, az előző évihez képest konstans támogatással (16%, 1,5 Mrd euró);
3. matematikai, fizikai, kémiai kutatások: jelentős (4%-os) támogatási növekedés 2004-hez képest (11%, 1 Mrd euró);
4. informatikai és kommunikációs kutatások: jelentős növekedés a korábbiakhoz viszonyítva (11%, 0,98 Mrd euró);

---

¹ A közelmúltban - 2006. áprilisában - elfogadott K+F stratégiai törvény elemét képező Országos Kutatási Ügynökség (ANR) bemutatására már előző évi beszámolóknak sor került, mivel működését korábban – már 2005. első felében – megkezdhetette, a kormányzat által biztosított „extra”- (költségvetésen felüli) forrásokból

5. környezetvédelmi kutatások: jelentős támogatás a nagy kihívásokhoz kapcsolódóan (10%, 0,92 Mrd euró);
6. humán- és társadalomtudományok: erős visszaesés az előző évekhez képest (9%, 0,8 Mrd euró);
7. energetikai kutatás: közel konstans támogatás (8%, 0,72 Mrd euró);
8. anyagtudományok, légi- és szárazföldi közlekedés: enyhe – szakáganként differenciált – csökkenés (8%, 0,72 Mrd euró);
9. fejlődő országok K+F támogatása: 10% fölötti növekedés (mintegy 2%, 0,2 Mrd euró).

A 2005. évi BCRD a teljes, 9,1 Mrd eurós ráfordítással gyakorlatilag változatlan szinten állt a 2004-es költségvetési adatokhoz viszonyítva. E helyen kell azonban emlékeztetnünk arra, hogy a köz kutatás 2005-ben is részesedett további mintegy 1 Mrd euró, BCRD-n fölüli – ANR, kutatási alapítványok, stb. – állami többletforrásból (összhangban a francia kormány 2004 tavaszi – az ún. „kutatói lázadást” követő ígéretével).

Logikusnak tűnne a 2006-os, legújabb francia K+F+I politikai irányvonalakat, prioritásokat a 2006-os BCRD függvényében vizsgálni. A bevezetőben említett „változások” sorozatában azonban megjelent a 2006-os évtől kezdődően a kutatási és felsőoktatási költségvetés közelítése – logikus összhangban azzal a ténnyel, hogy a két területet a 2005. tavaszi kormányátalakítás óta közösen, felsőoktatási és kutatási miniszter (*François Goulard*) felügyeli. A 2006-os költségvetési törvény (PLF) kidolgozásában a felsőoktatásra és kutatásra vonatkozó fejezetet már a 2005-ben alapított Kutatási és Felsőoktatási Tárcaközi Bizottság (MIREs: *Mission interministérielle „Recherche et Enseignement supérieur”*) végezte el. A MIREs tagjai között megtaláljuk a főfinanszírozó Közoktatási, Felsőoktatási és Kutatási tárcát, ill. az egyes ágazati kutatási területek részfinanszírozását és részfelügyeletét ellátó ipari-, agrár-, védelmi-, kulturális-, egészségügyi-, környezetvédelmi- és egyéb tárcákat is. A kutatási és felsőoktatási területek költségvetéseinek részben közös tervezését természetesen nem csak a „közös” miniszter személye, hanem a két terület szoros összefonódása, és a felsőoktatási kutatások fejlesztésének határozott igénye is indokolja. A MIREs 2006-os összköltségvetése mintegy 20,7 Mrd euró, ami közel 1 Mrd euró növekményt mutat a 2005-ös évhez képest. Külön-külön tanulmányozva a felsőoktatási és kutatási területeket megállapítható, hogy a 2005-ös központi támogatáshoz képest a felsőoktatás mintegy 700 M euró, a köz kutatás mintegy 200 M euró többlettámogatást kap a MIREs-fejezetből. A felsőoktatási többlet jelentős mértékben a felsőoktatási kutatás támogatására fordítódik, ami kitűnően jelzi a két terület összefonódását.

A 2006-os francia költségvetési törvény (PLF 2006) K+F+I vonatkozású prioritásai

A kutatási és felsőoktatási területek a francia kormány kiemelt prioritásai közé tartoznak. Ezt jelzi a fentiekben említett, 900 M euróval összesen 20,7 Mrd euróra emelt MIREs-költségvetés, amihez K+F+I terület további mintegy 1 Mrd eurónyi, egyéb forrásból származó támogatásban részesül. A K+F intézményrendszer fenntartása és a minőségi kutatási tevékenység feltételeinek biztosítása mellett az említett növekmények a következő prioritásokhoz nyújtanak fokozott segítséget:

- 1) kiemelt támogatás a kutatóintézeteknek, kutatócsoportoknak: 2,5%-os emelkedés a 2005-ös évhez képest. A növekmény új kutatási projektek indítását, és – egyéb forrásokkal kiegészítve – országos szinten összesen több ezer többlet-álláshely biztosítását teszi lehetővé a kutatóintézeti szférában;
- 2) kiemelt támogatás az ipari innovációs tevékenységnek: az érintett társmínisztériumok (ipar-, agrár-, védelmi és további tárcák) koordinálásával folyó ipari innovációs programok a 2005-

ös évhez képest több mint 300 M euró többlettámogatásban részesülnek a MIREs-fejezet alatt (aminek több mint fele az ipari innováció fejlesztésére szolgál);

- 3) fokozott támogatás projektfinanszírozásra: 280 M euró többlettámogatás a 2005-ös évhez képest. Ebből külső – privatizációs – forrásból származó 240 M euró többletforrás az ANR-pályázatokra (350 M-ról 590 M euróra történő növekedés), ill. 40 M euró növekmény az OSÉO-Anvar számára az innovatív KKV-k fokozott támogatásához;
- 4) 340 M euró adókedvezmény a vállalati innováció támogatására: 90 M euró a fiatal innovatív vállalkozások-, ill. 50 M euró a versenyképességi pólusok munkájában résztvevő vállalkozások számára; 100 M euró kutatási adóhitel, valamint 100 M euró a vállalkozások gazdaság-modernizáló, gazdaság-élénkítő K+F programjai számára.

A francia K+F+I politika stratégiai irányvonalai (a PLF 2006 törvénnyel összhangban)

- 1) A K+F tevékenység értékelése: a francia K+F kormányzat elkötelezte magát a korábbiaknál hatékonyabb értékelő-rendszer kialakítására a K+F intézményhálózat transzparenciájának, hatékonyabb működésének megteremtéséhez;
- 2) Az országos kutatóintézeti hálózat irányításának javítása, működési feltételeik javítása: az intézmények értékére, ill. jelentős költségvetési súlyára - 2005-ben a 9,2 Mrd BCRD-ből 5,9 Mrd eurót tett ki a kutatóintézetek fenntartása és működtetése - való tekintettel különösen fontos az intézmények K+F stratégiájának, ill. és működésének átvilágítása, illetve a szükséges reformfolyamatok felgyorsítása. Ennek feltételeit a K+F intézményeknek az állammal való, határozott időnként megújítandó szerződéses viszonya teremti meg;
- 3) A felsőoktatási kutatás fejlesztése: a korábbiakban említett 2006. évi felsőoktatási-kutatási többletforrások támogatni kívánják a felsőoktatásban folyó kutatási programokat. Fontos célkitűzés a kutatóintézetek és felsőoktatási intézetek közötti projektalapú együttműködések fejlesztése, az UMR-rendszer² további erősítése;
- 4) A kutatóképzés fejlesztése: a doktori iskolai rendszer fejlesztése, a francia doktori képzési és kutatási rendszer európai harmonizációja;
- 5) A kutatási álláshelyek bővítése: a 2006-os költségvetési törvény 3000 új álláshely megteremtését irányozza elő a K+F szférában (minimum 1900 kutatói, oktató-kutatói, technikus állás). A tervek szerint hasonló arányú növekedést terveznek a 2007-es évre is;
- 6) A „nagyon nagy infrastruktúrák” (TGI) fejlesztése: általában EU vagy egyéb nemzetközi együttműködésekhez kapcsolt nagy K+F beruházások. A 2006-os évre tervezik az ITER-projekt előkészítését és a beruházás megkezdését (Cadarache), a Soleil-synchrotron 2. fázisának építését (Saclay), a Grenoble-i európai platform fejlesztését, a Saclay-i NEUROSPIN-program keretében történő K+F infrastruktúra-fejlesztést, stb.;

---

² UMR = „Unité Mixte de Recherche”, azaz „vegyes kutatási egység”. Pillanatnyilag 162 francia felsőoktatási intézményben összesen 3454 olyan kutatási egység, v. kutatólaboratórium működik, melyek kutatóinak/dolgozóinak egy része a felsőoktatási intézmény, másik része a partner K+F intézmény(ek) – CNRS, INRA, CEA, CIRAD, stb. – alkalmazásában áll. Az UMR-ekben, a kutatási profil függvényében sok esetben ipari alkalmazott kutatók is dolgoznak (pl. az a lyoni INSERM-CNRS-ENSL-Biomérieux, mintegy 60 fős biotechnológiai UMR, melyet 2005-ben látogatott meg a magyar biotechnológiai delegáció – ld. 2005. évi jelentésünk).

- 7) A köz kutatás és vállalatok közötti együttműködések fejlesztése: a K+F intézményrendszer és a felsőoktatási intézmények saját kutatás-valorizációs egységekkel rendelkeznek, melyek működését központi forrásból segíti a kutatási tárca. A tudományos-technológiai transzferfolyamatokat támogatja az ANR új célpályázata. Ide kapcsolódik az Országos Technológiai Kutatóközpontok (CNRT), illetve a KKV-k innovációs aktivitását segítő Regionális Innovációs és Technológiai-transzfer Központok (CRITT) állami dotálása. A köz kutatás vállalati kapcsolódását segítik még a technológiai platformok (PFT), technológia-fejlesztési hálózatok (RDT), vagy a doktori iskolák és vállalatok között mintegy „hidat képező” CIFRE-ösztöndíjak (2006-ban több mint 1200 CIFRE-doktori ösztöndíj kerülhet kiosztásra);
- 8) A vállalati K+F+I serkentése: a francia K+F+I politika egyik legfőbb prioritása. Amint arról a 2004-es és 2005-ös jelentéseinkben már részletesen beszámoltunk, az 1999-es innovációs törvény, illetve a 2003-ban indított Innovációs Terv nagy számú intézkedést hozott a privát szféra innovációs aktivitásának fellendítésére. Az elmúlt év nagy jelentőségű fejleményei az OSÉO-csoport (KKV fejlesztés, finanszírozás, innováció-támogatás) létrejötte, a versenyképességi pólus-program elindítása, és az Ipari Innovációs Ügynökség (AII) létrehozása, melyek vállalati innováció-támogató tevékenysége elsősorban 2006-tól jelentkeznek;
- 9) A K+F politika regionális/territoriális kibővítése: az előző ponthoz hasonlóan a francia kutatópolitika egyik legjelentősebb eleme, amely fejlesztéspolitikai elemekkel is társul. Nagy számú kezdeményezés segíti a regionális, ill. régióközi K+F programokat. A 2005/06-os év egyik leghangsúlyosabb, és a következő évekre is fontos hatást gyakorló programja a versenyképességi pólusok programjainak támogatása (2005-2007 között 1,5 Mrd). Tágabb értelemben ide sorolhatók a határokon átnyúló francia programok, és az EKT-építésben való francia részvétel;
- 10) Nemzetközi kooperáció: a korábbi évekhez hasonlóan Franciaország komolyan támogatja a nemzetközi együttműködésben folyó kutatásokat, melyek finanszírozása sok esetben a francia Külügyminisztérium költségéből történik. 2006-tól kezdődően az ANR projektfinanszírozási költségének 20%-át tartják fenn nemzetközi kooperációban folyó franciaországi kutatások finanszírozására;
- 11) A tudományos-technológiai információ és kultúra terjesztése: a társadalom és a kutatás közelítésére, a kutatói utánpótlás jövőjének biztosítására fogalmazódott meg a 2003/03-as évben indított tudományos kultúra terjesztési kampány gondolata. 2006-ban mintegy 10%-os növekedéssel közel 150 M euró támogatásban részesülő prioritás.

A francia K+F+I politika legújabb fejleményei: a „Kutatási Paktum” és a K+F stratégiai törvény (<http://www.pactepourlarecherche.fr/>)

A „*Pacte pour la Recherche*” („Paktum a Kutatásért”, általánosabb nevén „Kutatási Paktum”) egy olyan intézkedés-csomag, amely a 2004 tavaszi kutatói megmozdulásokat követően az oktatási és kutatási tárca által indított K+F-stratégiai konzultáció-sorozat tapasztalataira, a 2004. őszi grenoble-i országos kutatási fórum³ *follow up* tanulmányra, és a francia kormány K+F politikai

³2004. októberében Grenoble-ban nagyszabású országos értekezlet tartottak a francia K+F+I jövőjéről (*François Fillon* oktatási- és *François d’Aubert* kutatási miniszterek, akadémiai és kutatási intézeti vezetők, vállalati K+F vezetők, több száz kutató, oktató, innovációs szakember részvételével). A több napos tanácskozás konklúziói alapján a fórum *follow up* bizottsága elkészítette a rendezvény K+F stratégiai ajánlásait

elképzeléseire alapozottan született meg 2005 folyamán. A Kutatási Paktum jogszabályi háttérét a 2005. április 18-án jóváhagyott „*Loi de programme pour la recherche*” („Kutatási programtörvény”, általánosabb elnevezéssel „K+F stratégiai törvény”) biztosítja⁴.

A Kutatási Paktum 6 alapvető célkitűzése:

- a K+F+I politika orientációs képességének erősítése;
- egységes kutatás-értékelő rendszer megvalósítása;
- a K+F területek szereplői közötti kooperáció könnyítése;
- vonzóbb kutatói életpálya lehetőségének megteremtése;
- a vállalati K+F támogatása;
- a francia K+F+I rendszerének közelítése az Európai Kutatási Térhez.

A Kutatási Paktum alapvető intézkedései (a 2006. április 18-i K+F stratégiai törvényben megfogalmazottak alapján):

- Jelentős többlettámogatás a franciaországi K+F-nek a 2006-2007 évekre. A 2005-2010 közötti időszakra összesen 19,4 Mrd euró központi többlettámogatás (a 2004-es évi BCRD-hez viszonyítva). A támogatás egy része közkutatásra, egy jelentős része pedig a vállalati K+F-re, továbbá a közkutatás-vállalati kutatás együttműködésére fordítandó;
- A közkutatásban dolgozó álláshelyek (egyetemek és állami K+F intézetek) bővítése. A megfelelő tervezéshez a kormányzat minden évben köteles a következő 5 év humánerőforrás-bővítési elképzeléseinek ismertetésére;
- A Tudományos és Technológiai Főtanács („Haut Conseil de la science et de la technologie”) létrehozása, a Köztársasági elnök legfőbb K+F tanácsadó testületként;
- A Technológiai Akadémia („Académie des Technologies”) – egyesületi státusának közintézményi szintre emelése, a Technológiai Akadémia megbízása a kormányzat vonatkozó javaslatainak, előterjesztésének szakmai véleményezésével;
- Az Országos Kutatási Ügynökség („Agence Nationale de la Recherche”) végleges státusának megteremtése (közintézmény a jelenlegi KHT helyett), működési rendjének, feladatkörének meghatározása, fokozatosan növekvő támogatásának definiálása;
- A K+F intézmények ill. kulturális közintézmények, valamint az egyetemek értékelési rendjének meghatározása;
- A Kutatási és Felsőoktatási Értékelési Ügynökség („Agence d'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur”) létrehozása;
- Tudományos Együttműködési Alapítványok létrehozása;
- Tudományos Együttműködési Közintézmények státusának megteremtése;
- Kutatási és Felsőoktatási Pólusok létrehozása (PRES) – nagy kritikus tömegű felsőoktatási campus-ok feltételeinek megteremtése;

---

⁴A Kutatási Paktum és a K+F stratégiai törvény valójában egymástól elválaszthatatlan, egymást kiegészítő definíciók. A francia K+F elemzésekben sok esetben egymás szinonimáiként jelennek meg.

- Tematikus Kutatási Hálózatok létrehozása (RTRA), ill. Tematikus Kutatási és Gyógykezelési Központok létrehozása;
- A kutatók vállalkozás-alapítási lehetőségeinek könnyítése, adminisztratív egyszerűsítések a kutatói pálya valamennyi területén, a legkiválóbb kutatók fokozott anyagi elismerési lehetőségeinek megteremtése, fiatal kutatók alkalmazási körülményeinek javítása;
- Kutatási eredmények valorizálásának könnyítése, új innovatív vállalkozás-alapítás támogatása.

A francia K+F politika új intézkedéseinek első eredményei

François Goulard kutatási és felsőoktatási miniszter 2006. május 31-én – alig másfél hónappal a K+F stratégiai törvény elfogadása után - számolt be az új intézkedések megvalósulási üteméről, illetve a Kutatási Paktum első eredményeiről. (Fontos emlékeztetnünk arra a tényre, hogy a Kutatási Paktum bizonyos elemeinek megvalósulása megelőzte a jogi szabályozást: az Országos Kutatási Ügynökség (ANR) pl. már 2005-ben létrejött, az új törvény csupán az ügynökség új jogi státusát és a rendelkezésre álló források bővülését definiálta.) Az új intézmények és testületek – Kutatási Főtanács, Kutatási és Felsőoktatási Értékelési Ügynökség létrehozásának munkálatai megkezdődtek. A kutatóintézetek és felsőoktatási intézmények szétforgácsolt kapacitásainak egyesítésére, fókuszálására indított akciók közül a kutatási tárca 2006. május 23-án meghirdette a Kutatási és Felsőoktatási Pólusok (PRES) és a Tematikus Kutatási Hálózatok (RTRA) programjait, 300 M euró támogatási keret biztosításával. A technológiai transzfer-tevékenység elismerésére 2006 tavaszán 20 laboratórium-együttes nyerte el a kitüntető Carnot-kiválósági központ („label Carnot”) címet és a hozzá járó pénzügyi támogatást. (Ebben az elismerésben a privát szférával legaktívabban együttműködő laboratóriumok, közkutatási K+F intézetek részesülhetnek.) 2006. őszén a francia kutatási tárca új Carnot-pályázatot indít.

Sikerként könyvelhető el az ANR első, 2005-ös pályázati fordulója. A nagy érdeklődésre (5600 pályázat) való tekintettel a 2006-os pályázati keretet a 2006-os költségvetési törvényben meghatározott 590 M euróról 800 M euróra emelték fel. Az ANR az állami kutatóintézeti, vagy felsőoktatási kutatóegységek projektjeinek finanszírozása mellett fokozott támogatást nyújt a közkutatás-vállalati kutatás közös projektjeinek, különös tekintettel a versenyképességi pólusok⁵ keretein belül folytatott kutatásokra.

1.2. A franciaországi K+F és innováció rendszere, intézményi és finanszírozási struktúrái, jogszabályi keretei

1.2.1. A franciaországi K+F intézményi rendszere

Annak ellenére, hogy a bevezetőben említett „változások” érintették a francia K+F irányítási rendszerét is, a teljes francia K+F intézményrendszer alapvető struktúrája nem változott az előző évekhez képest. A részletek vonatkozásában tehát a 2003, illetve 2004. évi beszámolókból leírtakra

⁵ A francia innováció-támogatás és regionális fejlesztéspolitika fontos, közös elemét jelenti a versenyképességi pólusok (VP) kialakítási programja. (VP : egy adott területen található, egymással összekapcsolódó képzési, kutatási és ipari egységek kombinációja.) A francia kormány 2005. júliusi döntése értelmében 67 versenyképességi pólus összesen 1,5 Mrd euro támogatásban részesül 2006-2008 között.

utalnánk, s e helyen csak a legfontosabb adatok, illetve az újabb változások bemutatására szorítkozunk.

Az előző fejezetben már megemlítettük, hogy az elmúlt évben „kivételesen” nem történt kormányváltás, vagy lényeges kormányátalakítás Franciaországban, így a K+F terület miniszteri irányítása sem változott. 2005. június óta, *Dominique de Villepin* kormányában, *Gilles de Robien* vezeti az oktatási és kutatási tárca (Közoktatási, Felsőoktatási és Kutatási Minisztérium, MENESR), míg a K+F terület közvetlen irányítója, delegált miniszteri rangban, *François Goulard* felsőoktatási és kutatási miniszter. A francia K+F irányítás tehát kettős miniszteri felügyelet alatt áll, ahol a kutatással és a technológiai innovációval kapcsolatos területek irányítása *François Goulard* miniszter kompetenciájába tartozik.

Ez a helyzet a gyakorlatban a kutatási tárca (www.recherche.gouv.fr) „kvázi-önállóságát” jelenti, melyet 2005. őszétől 2006. májusáig a korábbi, még a teljesen önálló kutatási minisztériumi időszakból megörökölt kettős igazgatósági (államtitkársági) struktúra jellemzett. Ebben az időszakban

- *Elisabeth Giacobino* igazgató (államtitkár) vezette a „Kutatási Igazgatóság”-ot, s felelt a kutatáspolitikai irányvonalak kidolgozásáért, a kutatás képzési és alkalmazási kérdéseiről, és a kutatási programok koordinációjáért; ellátva a legfontosabb tudományos és technológiai profilú közintézmények (EPST – pl. CNRS, INRA, INSERM) felügyeletét is;
- a technológiai fejlesztési és innovációs politikáért *Jean-Jacques Gagnepain* igazgató (államtitkár) felelt, aki irányította a Technológiai Igazgatóság működését, s egyben meghatározta az iparban folyó kutatás állami támogatásának és az innovációs folyamatok finanszírozásának módozatait, definiálta a közkutatások és a vállalatokkal folytatott technológiai kooperációk valorizációját, biztosítja az ipari és kereskedelmi profilú közintézmények (EPIC – pl. CEA, CNES) felügyeletét.

A közelmúltban – 2006. május végén – jelentős modernizációra került sor a Közoktatási, Felsőoktatási és Kutatási Minisztérium egészére vonatkozóan. A strukturális átalakítás célja a tényleges szakmai profilnak megfelelő, logikusabb minisztériumi struktúra kialakítása. A minisztérium által felügyelt 3 nagy terület (közoktatás, felsőoktatás, kutatás) három nagy főigazgatóságot kapott.

A kutatás-fejlesztés és innováció központi szakmai irányítását az új „Kutatási és Innovációs Főigazgatóság” végzi, melyet a korábbi Kutatási – és Technológiai Igazgatóságok összevonásával hoztak létre. (Az átalakítás a két korábbi igazgatóság közel párhuzamos osztályszerkezetének racionalizálását is magával vonta). A Kutatási és Innovációs Főigazgatóságot *Gilles Bloch* főigazgató irányítja.

Franciaországban jelenleg a Kutatási és Technológiai Főtanács (CSRT : *Conseil Supérieur de la Recherche et de la Technologie*)⁶ tekinthető aktív „Science and Technology Council”-ekvivalens intézménynek. A CSRT a kutatásért felelős tárca vezetőjének tanácsadó szerve. Felépítését, céljait, működését az 1985. december 23-ai törvénnyel módosított 1982. július 15-ei 82-610 sz. törvény írja elő.

---

⁶ A két, egyenként 20 fős testületből álló Főtanács elnöke a kutatásért felelős miniszter. A francia kormány tárcabeosztásához igazodva, a Főtanács elnöke nem a delegált felsőoktatási és kutatási miniszter (*François Goulard*), hanem a kutatási területet is felügyelő *Gilles de Robien* közoktatási, felsőoktatási és kutatási miniszter. A CSRT tényleges irányítását – néhány kivételes esettől eltekintve – a mindennapi gyakorlatban a Főtanács választott alelnöke végzi. A CSRT új választott alelnöke (2005. május 25-e óta) *Dominique Chagnollaud* professzor (Univ. Paris II.) A Főtanács véleményét a K+F politika gyakorlati kérdéseiben kéri ki, ideértve a polgári célú állami K+F költségvetés fő arányainak a kialakítását is.

A kutatás- és technológiafejlesztési politika stratégiai jellegű kérdéseiben fontos döntéshozó szerv a Tudományos és Technológiai Kutatások Tárcaközi Bizottsága (CIRST = *Comité Interministériel de la Recherche Scientifique et technologique*), amely a kutatási tárca által kidolgozott prioritások jóváhagyására hivatott. Elnöke a miniszterelnök, tagjai azok a miniszterek, akiknek minisztériuma kutatóintézeteket felügyel. A Bizottság évente – elvileg - egyszer ülésezik⁷.

Az előző fejezetben ismertetett K+F stratégiai törvény intézkedik egy, a CSRT-nél nagyobb kompetenciájú testület, az „Haut Conseil de la Science et de la Technologie” („Tudományos és Technológiai Főtanács”) létrehozásáról. A közeljövőben tehát létrejön a legmagasabb szintű – a Köztársasági elnök mellé rendelt – tudomány- és technológiapolitikai tanácsadó testület Franciaországban.

A K+F intézményrendszer kormányzati irányítási szint alatti része intézmények sokaságát és az azokban kutatómunkát folytató, százezres nagyságrendű kutatói közösséget foglal magába. A francia közutatók intézményrendszere alapvetően bipoláris jellegű: a két legfontosabb csoport egyike a tudományos kutatással és technológiai fejlesztéssel és/vagy valorizációval foglalkozó K+F intézmények (kutatóintézetek), míg a másik csoportba a szintén jelentős K+F aktivitást folytató felsőoktatási intézmények tartoznak.

A franciaországi közutatók K+F intézményei - államigazgatási besorolásukat tekintve – két fő csoportba oszthatók:

- Tudományos és technológiai profilú közintézmények (EPST): olyan K+F tevékenységet folytató közintézmények, amelyek személyi állománya közalkalmazottakból áll;
- Ipari és kereskedelmi profilú közintézmények (EPIC): olyan K+F tevékenységet folytató közintézmények, amelyek alkalmazottai nem közalkalmazottak.

A ritka kivételnek számító CNRS példájával (amely a kutatási tárca kizárólagos felügyelete alá tartozik) ellentétben a francia K+F az intézményekre általában jellemző a kettős felügyelet, ahol az intézmény felügyeletét a témában érintett szaktárca a kutatási tárccal közösen gyakorolja. A francia K+F intézményrendszer másik jellemző sajátága a közös kutatási egységek (UMR) nagy gyakorisága, amikor több különböző intézmény (kutatóintézet és/vagy felsőoktatási intézmény) munkatársai közös tematikák mentén alkotnak egységeket. Ez a társulási forma mind az egységek „kritikus tömegének” eléréséhez, mind az interdiszciplináris kutatások megvalósulásához kedvező feltételeket biztosít. (Az UMR rendszerről már megemlékeztünk az előző fejezetben, egy gyakorlati példát is megemlítve. A francia K+F intézményi rendszerről (EPST, EPIC) részletes ismertetést adtunk a 2003-as és 2004-es jelentésekben.)

1.2.2. A franciaországi K+F és innováció támogatási és finanszírozási rendszerének újabb elemei

Előző évi – 2005-ös – beszámolóinkban négy egészen új, esetenként csupán megvalósítás alatt álló struktúráról számoltunk be. Az ANR, AII, OSEO és a versenyképességi pólusok kialakítása 2005-ben egész évben tartott, s tényleges működésüket csak 2006-ban kezdték meg. Ez indokolja, hogy röviden megemlékezzünk a franciaországi K+F+I politika ma is „újdonásnak” számító elemeiről.

---

⁷ A valóságban az ülések ennél sokkal ritkábban kerülnek megrendezésre. A jelzett 1998-as CIRST 1998-as ülése határozta el az Országos Tudományos Tanács (CNS = *Conseil National Scientifique*) létrehozását, a kormány elvileg hathavonta ülésező K+F-politikai tanácsadó szerveként. A CNS a *Raffarin* kormány(ok) működése alatt egyszer sem ülésezett, a kutatási tárca tájékoztatása szerint lényegében megszűntnek tekinthető.

A Nemzeti Kutatási Ügynökség (ANR = Agence National de la Recherche)

A 2005. tavaszán megalapított francia Nemzeti Kutatási Ügynökséget (ANR) a francia K+F projektfinanszírozás erősítésére hozták létre. Az ANR büdzséje privatizációs és egyéb „költésgvetésen kívüli” forrásokból származik. Amint azt az előző fejezetben, a Kutatási Paktum kapcsán kifejtettük, az ANR kezdetben 250 M euró keretét 2006-ra már évi 800 M euróra emelték fel.

Az ANR (<http://www.agence-nationale-recherche.fr>) 2005-ben kis létszámú, mintegy 30 főből álló közhasznú társaságként indult, első igazgatója *Gilles Bloch*, a kutatási tárca közelmúltban kinevezett kutatási és innovációs főigazgatója volt. A K+F stratégiai törvény értelmében jelenleg folyik az ANR közintézménnyé történő átalakítása. Az ANR új igazgatója *Jacqueline Lecourtier*. Az igazgatótanács elnöke *Jean-Jacques Gagnepain* korábbi technológiai államtitkár, a tagok között találjuk valamennyi kutatásban érintett tárca, a legnagyobb állami kutatóintézet-hálózatok (CNRS, INRA, INRIA, INSERM, CEA), a francia innovációs ügynökség (ANVAR), valamint az ipari kutatás képviselőit.

Az ANR a kiemelt nagy témák (biotechnológia, energia és fenntartható fejlődés, információs és kommunikációs technológiák, nanotechnológia) mellett egyéb alapkutatásokat is támogat (beleértve a humán és társadalomtudományokat is). Az éves támogatási keret - 2006-ban összesen 800 M euró, maximum 4 éves futamidejű pályázatok támogatására – közel egyharmada PPP együttműködésben folyó projektek támogatására fordítható.

Az Ipari Innovációs Ügynökség (AII = Agence de l'Innovation Industrielle)

Chirac elnök 2005. januári döntése, és az azt megalapozó *Beffa*-jelentés⁸ alapján is még csak feltételes módon beszélhettünk 2005 nyarán az AII létrehozásáról. A jelentés definiálta az „ipari innováció-támogató mobilizációs programok”-at (*programmes mobilisateurs pour l'innovation industrielle* = PMII), s az aránylag hosszú futamidejű (összesen 5-10 év) programok állami és vállalati közös támogatását javasolta. A javaslat szerint a PMII keretében folyó ipari K+F tevékenységet az állam évi 30 és 100 millió euró közötti forrással támogatná meg, míg a programhoz szükséges forrás másik felét a résztvevő vállalat/ok finanszíroznák. A programok szelekciójához, támogatásához, értékeléséhez és a szükséges monitor-tevékenységhez a *Beffa*-mukacsoport egy „Ipari Innovációs Ügynökség” létrehozását javasolta. (Rendkívül fontos eleme a tanulmánynak, hogy a francia iparpolitikát megújító kezdeményezést az EU partnerek felé megnyitva képzeli el. A kormányközi megállapodásokon keresztül európai környezetben futtatható programoknál név szerint is megemlíti Németországot, mint potenciális partnert, de nem zárja ki a többi ország (így Magyarország) csatlakozási lehetőségét sem.)

Az AII (<http://www.aini.fr>) létrehozását is tartalmazó gazdaság-modernizációs törvénytervezetet a Francia Nemzetgyűlés 2005. június 28-án elfogadta. A 2005. augusztus végén felavatott ügynökség

⁸ *Chirac* elnök még 2004. őszén kérte fel *Jean-Louis Beffa*-t, a Saint-Gobain vállalatcsoport elnök-vezérigazgatóját egy olyan tanulmány elkészítésére, amely felvázolja az új francia iparpolitika lehetséges alternatíváit. A 2005. januárjában közzétett *Beffa*-jelentés értékelte a francia ipari K+F lemaradásának okait a konkurens ipari hatalmakhoz viszonyítva, s a megoldáskeresésnél az USA masszív „direkt” ipari K+F támogató politikájával szemben a japán kormány koordinációs-orientációs szerepvállalását részesítette előnyben. A jelentés hangsúlyozta, hogy az új francia iparpolitikában a korábbi kiemelt nagy programok (repülőipar, űripar, atomenergia-ipar, TGV, stb.) kizárólagos favorizálása helyett a vállalati és köz kutatás szorosabb együttműködésére alapuló innovációs programok beindítására van szükség.

a 2005-2007 közötti időszakban 2 milliárd euró támogatásban részesül. Az AII büdtségét elsősorban privatizációs forrásokból töltik fel. 2005 végén indult az AII első pályázati fordulója, melynek nyertesei 2006 tavaszán értesülhettek a döntésről. Az első 6 ipari-innovációs program indítása 2006. április végén történt (236 M euro AII-támogatással, összesen mintegy félmilliárd euró költséggel indultak el a projektek). Az Ipari Innovációs Ügynökség támogatásával 2 újabb ipari-innovációs nagyprojekt (*Nanosmart, Véhicule Hybride Hdi*) indult el 2006. július végén.

A francia versenyképességi pólusok⁹ („Pôles de compétitivité”)

Amint arról tavaly júliusi beszámolónkban hírt adtunk, a CIADT (ma: CIIACT) 2005 július 12-ei ülésén *Dominique de Villepin* miniszterelnök bejelentette, hogy a pályázók közül a kitüntetett „Versenyképességi Pólus” címet összesen 67-en kapták meg, és a 2005-07 közötti támogatási keretet kétszeresére, 1,5 milliárd euróra emelték (további információ: www.compétitivité.fr , www.recherche.gouv.fr).

A 67 VP-t 3 kategóriába sorolták:

- 6 VP került a „világprojekt” kategóriába („projets mondiaux”):
  - o „MédiTech Santé”, Ile-de-France régió;
  - o „Syst@matic Paris Region”, Ile-de-France régió;
  - o „LyonBiopôle”, Rhône-Alpes régió;
  - o „MINALOGIC”, Rhône-Alpes régió;
  - o „Aéronautique, espace, systèmes”, Midi-Pyrénées és Aquitaine régiók;
  - o „Solutions communicantes sécurisées”, Provence-Alpes-Côte d’Azur (PACA) régió.
- 9 VP kapott ún. „világprojekt-jelölt” minősítést („projets à vocation mondiale”):
  - o Alsace biotechnológiai pólusa;
  - o Nord régió vasút-fejlesztő pólusa;
  - o Champagne-Ardenne-Picardie agro-biológiai - bioenergetikai pólus;
  - o Pays de Loire növénybiológiai pólusa;
  - o Brest és Toulon tenger-kutató és tengeri aktivitással kapcsolatos pólusa;
  - o Rennes „képek és hálózatok” pólusa;
  - o Lyon vegyipari pólusa;
  - o Párizs multimédia pólusa.
- 52 VP nyerte el az „országos pólus” címet.

Az 1,5 milliárd euró ösztámogatás részben adókedvezményekből (mintegy 300 millió euró), központi támogatásból (mintegy 400 millió euró), valamint kutatási (ANR) és innovációs ügynökségek (ANVAR), illetve bankok támogatásaiból (mintegy 800 millió euró) tevődik össze.

A VP-ok regionális eloszlása összhangban áll a régiók jelenlegi ipari és K+F potenciáljával, ami különösen a világprojekteket esetén szembetűnő: a 6-ból 2-2 világprojektet osztozik Ile-de-France és Rhône-Alpes régió. A tematikus megoszlás terén prioritást kaptak az informatikai/ infokommunikációs fejlesztésekre, nanotudományokra és eljárásokra, ill. a biotechnológiára fókuszáló VP-támogatások. Ez utóbbi terület különösen jelentős teret kap, ha a döntően

⁹ A kutatás-fejlesztési (K+F), oktatási és iparfejlesztési szinergiák, valamint régiófejlesztési célkitűzések alapján kialakítandó versenyképességi pólusok („Pôles de compétitivité”, VP) tervét, definícióit, pályázati rendszerét a 2004. szeptember 14-én összehívott CIADT (Területrendezési és Területfejlesztési Tárcaközi Bizottság) határozta meg Franciaországban. A 2004 végén meghirdetett, rendkívül nagy érdeklődést keltő országos pályázat felhívása során *Jean-Pierre Raffarin* kormányfő 3 éves időszakra, mintegy 750 millió euró támogatást irányzott elő. A program alapvető célkitűzéseként az innováció-támogatást, és a delokalizáció elleni küzdelmet jelölték meg.

biotechnológiai eljárásokra épülő orvosi/élettudományi, agrár, vagy bioenergetikai témájú pólusokat együttesen számítjuk.

2005. őszétől beindult a kiválasztott VP-ok kutató- és koordinációs tevékenysége, és a pólusok különböző – gyakran prioritást élvező - pályázatai megjelentek az ANR és egyéb ügynökségek felhívásain. (A francia ipari tárca tájékoztatása szerint a 2006-os első pályázati fordulóban 117 M eurónyi össz-támogatásra pályázó pólusok 42 M euró támogatást nyertek el.)

OSÉO : komplex eszköz a francia KKV-k innovatív tevékenységének támogatására (<http://www.oseo.fr/>)

A kis- és közepes vállalkozások K+F tevékenységének élénkítésére, ill. az innovatív KKV-k számának növelésére, működési feltételeik javítására számos intézkedés történt a az elmúlt évben Franciaországban. Ezek közül az egyik legfontosabb az innovatív KKV-k (franciául: „petites et moyennes entreprises”, PME) támogatási rendszerének struktúrais átszervezése 2005 januárjában. (Az új rendszerről részletesen beszámoltunk előző évi jelentőségünkben, e helyen – a téma fontossága miatt – röviden vázoljuk a legfőbb ismérveket.)

1997 óta működik Franciaországban a „KKV Fejlesztési Bank”, a BDPME (Banque de Développement des PME), amelyet két korábbi intézmény (CEPME és SOFARIS) összekapcsolásával hoztak létre. A BDPME – más banki és pénzügyi intézményekkel együttműködve – a KKV-k hitelképességének javításáért felel. A KKV-k fejlesztésére létrehozott intézményi rendszer fejlesztésével mintegy párhuzamosan, de az előbbiektől függetlenül fejlődött ki Franciaországban az innováció-támogatás intézményrendszere. A témában érintett minisztériumok (kutatási., ill. ipari tárcák) mellett a terület legjelentősebb intézményi támasza a francia kutatási és innovációs ügynökségként is aposztrofált ANVAR (Agence Nationale de Valorisation de la Recherche). A gazdasági és kutatási tárcák közös felügyelete alá tartozó, ipari és kereskedelmi karakterű közintézmény több mint 20 éve támogatja a technológiai innovációt Franciaországban. Az ANVAR fő tevékenysége az innovatív vállalkozások indítására (többek között évente indított innovatív vállalkozás-alapító pályázataival segítségével), illetve azok működésének, fejlődésének támogatására irányul. Az ANVAR saját pénzforrásaiból, ill. más pénzügyi intézményekkel, magáncégekkel, nemzetközi és regionális pénzalapokkal együttműködve támogatja az innovatív KKV-kat: eszköztárában szerepel többek között a null-kamatú innováció-támogató előlegek biztosítása, amelyeket a cégek a projekt sikere esetén törlesztenek.

A KKV-k fejlesztési ügynöksége, az ADPME (Agence de Développement des PME) 2001 óta koordinálja a KKV-k fejlesztését, szerepe elsősorban a kommunikáció és az akciók koordinációja terén jelentős (mítegy hidat képezve a KKV-k - valamint a potenciális vállalkozói rétegek – és a fentiekben részletezett intézmények között).

A 2004-2005 évi K+F politikai irányelvei, és különösen a francia KKV-k innovációs tevékenységének élénkítési szándéka tette szükségessé a korábbi innováció-támogató pénzügyi struktúrák jobb harmonizációját. Az új struktúra, az OSÉO létrejöttét 2005 elején jelentették be, a rendszer teljes körű működéséről azonban csak a tavalyi év második felétől beszélhetünk. Az OSÉO-holding végleges jogi státusát (ipari és kereskedelmi karakterű közintézmény) 2005 végére definiálták.

Az innovatív vállalkozás-alapításra és működés-támogatásra létrehozott holding, a terveknek megfelelően, két alapvető pillérre támaszkodik: az ANVAR-ra, az innovációs programok és pályázatok terén, illetve a BDPME-re (a SOFARIS-szal együtt), a KKV-k finanszírozásához. A rendszert kiegészíti a koordinációs-tájékoztató feladatokat ellátó ADPME.

1.2.3. A K+F finanszírozási rendszere Franciaországban

A francia K+F finanszírozás számos általános adatát közöltük a beszámoló első fejezetében. Az 1.1. alatt ismertetett, 2006. évi költségvetési törvényben megfogalmazott K+F+I prioritások kapcsán pedig további, K+F finanszírozási tételeket mutattunk be. Több, finanszírozással kapcsolatos intézményi kérdés merült fel a francia K+F politika újdonságaival kapcsolatban (K+F stratégiai törvény, ANR, AII, stb.), így ebben a fejezetben a K+F finanszírozási kérdéseket rövidítve tárgyaljuk, a felesleges ismétlések elkerülése érdekében.

Franciaország, a 2004. év becsült adatai alapján, a GDP mintegy 2,2 %-át fordítja kutatás-fejlesztési kiadásokra, ami a 2003. évi adatokhoz viszonyítva nem mutat számottevő elmozdulást. Összességében kifejezve, a 2003. évi nemzeti K+F kiadások (DNRD) mértéke 34,6 Mrd euró volt, ami 2004-ban mintegy 35,6 Mrd euróra nőtt. (A növekedés mértéke az elemzések szerint egyelőre kevés a „kedvező tendencia” kihirdetéséhez.) Az adatok alapján Franciaország a világon az 5. helyen áll a K+F ráfordítások tekintetében (az OECD országok között negyedik, az EU-ban második).

A nemzeti K+F kiadásokon belül Franciaországban évek óta fokozatosan csökkent az állami finanszírozás aránya. 1995 óta a magánszféra hozzájárulása meghaladja az államét. A 2003-as adatok alapján az állami részesedés 44%-os volt, míg a magánszféra 56%-kal részesedett.

A teljes DNRD-nak több mint egynegyedét kitevő BCRD (polgári köz kutatások költségvetése) 2005-ös értékéről (9,1 Mrd euró), prioritásairól jelentésünk 1.1. pontja alatt számoltunk be. Ugyanitt jeleztük, hogy 2006-tól kezdve már nem BCRD-vel, hanem a Kutatási és Felsőoktatási Tárcaközi Bizottság (MIRE) K+F fejezetével számol a költségvetési törvény (a kutatási és felsőoktatási területek tudatos közelítése miatt).

Amint azt a K+F+I politika irányelveinél ismetettük, Franciaország komoly erőfeszítéseket folytat a korábban kevésbé jellemző projektfinanszírozási formák megteremtésére, és az ipari (vállalati) innováció támogatására. Erre kiváló példát mutat a 2005-ben alapított két ügynökség (ANR, AII, ld. 1.2.2. pont).

A francia állami K+F finanszírozás elosztási rendjét (EPST, EPIC intézmények, felsőoktatás, stb.) a 2003-as és 2004-es beszámolókból részletesen ismertettük.

Franciaország K+F tevékenységének finanszírozásában számos magánalapítvány, privát kutatóközpont, kutatóintézet vesz részt. Ezek egy része állami támogatásban is részesül.

Franciaország évek óta jelentős figyelmet fordít az innováció ösztönzésre, melynek törvényi kereteit az 1999-es innovációs és K+F törvény biztosítja. Az innovációs törvény tette lehetővé, többek között, az állami szféra kutatóinak innovatív vállalkozás-alapítását, az állami kutatóintézetek és vállalatok együttműködését inkubátorok alapítására, vagy adókedvezmények bevezetését innovatív vállalkozások számára. A 2006-os Kutatási Paktum és a hozzá kapcsolódó K+F stratégiai törvény további kedvezményeket biztosít a kutatók innovatív vállalkozás-alapításához.

A francia kutatási tárca 1999-ben hirdette meg az első országos innovatív vállalkozás-alapítási pályázatot. A pályázat céljaira biztosított 1999-es 15,24 M euro keret 2002-re már 30 M euróra növekedett. 2000 óta a pályázat finanszírozásában a kutatási tárca mellett az ANVAR (ma: Oséo-Anvar) és az Európai Szociális Alap is részt vesz. A 2006. évben az 8. országos innovatív vállalkozás-alapítási pályázat szintén 30 M euro kerettel került meghirdetésre. A kutatási tárca felmérése szerint 2005 végéig 786 vállalkozás-alapítást tett lehetővé a pályázat (vállalkozásonként átlagosan 6 alkalmazással).

Az innováció-ösztönzés másik formája 1999 óta a vállalati inkubátorok és vállalat-indítási alapok létrehozása. Az eredetileg 30,5 M euróval támogatott program sikere alapján az állami támogatás 2000-re mintegy 47 M euróra bővült. A kutatási tárca által finanszírozott 28 inkubátor 844 céget hoztak létre (ami 60%-os hatékonyságot jelent az inkubált projektek teljes számára vonatkozóan).

A vállalkozás-alapítási támogatási formák mellett a francia állam a vállalati K+F tevékenységet fiskális eszközökkel is támogatja. Közülük talán legfontosabb az 1983 óta létező kutatási adóhitel. 2004-ben a kutatási adóhitel összege mintegy 900 M eurót tett ki, amin 6500 vállalat osztozott.

Az 1999-es innovációs törvény rendelkezett az állami kutatások és a vállalatok közötti partnerkapcsolatok fejlesztéséről is. Ezen együttműködések segítik az 1999 óta alapított Kutatási és Innovatív Technológiai Hálózatok (RRIT). A francia kutatási tárca az 1998 és 2002 között alapított 16 hálózatnak összesen 299 M euro támogatást biztosított, 820 projekt költségeihez hozzájárulva.

1.2.4. A K+F és innováció területét érintő legfontosabb jogszabályok

A franciaországi K+F és innováció jogi szabályozásáról a 2004 évi jelentésben részletes áttekintést adtunk (99-587 sz. innovációs törvény, a 2002-es Plan Innovation intézkedései, stb.), melyek ismételt bemutatásától eltekintünk. Lényeges újdonság az idén tavasszal (2006. április 18.) megjelent 2006-450 sz. K+F stratégiai törvény, melyet a jelentés 1.1. pontja végén részleteztünk.

1.3. Vállalati K+F és a K+F eredmények piaci hasznosítása Franciaországban

Franciaországban a vállalati szféra K+F ráfordításának 1999 óta tartó folyamatos növekedése 2003-ban átmeneti megtorpanást mutatott. Az ország területén folyó vállalati K+F ráfordítás (DIRDE) ebben az évben - 21,7 Mrd euró - 2,2%-kal visszaesett a 2002 évi értékhez képest. 2004-ben 1,9%-os növekedést mutatnak a statisztikák, és a DIRDE értéke 22,4 Mrd euróra növekedett. (Amint azt az előző fejezetben jeleztük, a vállalati K+F ráfordítások értéke az utóbbi évtizedben meghaladta az állami részarányokat, és 2003-ban (ill. megközelítően 2004-ben is) a nemzeti K+F kiadások (DNRD) mintegy 56%-át adta.)

A DIRDE ágazonkénti megoszlása erős eltéréseket mutat Franciaországban, és a magas hozzáadott értékű high-tech iparágakban tapasztalható elsősorban jelentős K+F aktivitás. Az első négy helyezett iparág (autóipar – 15%, gyógyszeripar – 14%, elektronika-telekommunikáció – 13%, repülőgépipar – 11%) 2003-ban több mint felét adta a teljes francia vállalati K+F ráfordításnak.

A francia iparban dolgozó kutatók megoszlása szintén rendkívül egyenetlen: a vállalatok mindössze 1,8%-a közel 60%-át alkalmazza a mintegy 100 ezer kutatónak, s ezen cégek jellemzője, hogy kutatói létszámuk általában meghaladja a 100 főt, míg a vállalatok további 98%-ában az összkutatói létszám csupán 40%-a dolgozik. Ezek az arányok értelemszerűen elvezetnek bennünket ahhoz a negatív statisztikához, miszerint még ma is alacsony az innovatív, kutatókat is alkalmazó kisvállalkozások aránya.

A KKV-k innovációs aktivitásának növelésére, illetve az innovatív vállalkozás-alapítás serkentésére számos intézkedés született (és születik) Franciaországban – e helyen kell utalnunk a korábban már többször említett 1999-es innovációs törvényre, a 2003-as Innovációs Tervre, vagy a legújabb, 2006-os K+F stratégiai törvényre. A néhány hónapja napvilágot látott jogszabály hatását értelemszerűen csak évek múltán értékelhetjük, a 99-es jogszabály hatása azonban már egyértelműen kirajzolódik (az előző fejezetben említettük, többek között, az országos innovatív vállalkozás-alapítási pályázatot, vagy a vállalati inkubátorok és vállalat-indítási alapok létrehozását).

A köz kutatás és vállalatok közötti együttműködések fejlesztése, és ezen belül is a köz kutatásban keletkező kutatási eredmények valorizációja a francia K+F+I politika egyik kiemelt fontosságú területe. A 99-es innovációs törvény egyik hatása az is, hogy a K+F intézményrendszer és a felsőoktatási intézmények saját kutatás-valorizációs egységekkel rendelkeznek. A kutatási tárca saját forrásaiból is támogatja ezt a tevékenységet (2004-ben pl. a felsőoktatási kutatási büdzséből 2 milliárd eurót fordítottak az intézményi valorizációs csoportok működtetésére. A tudományos-technológiai transzferfolyamatokat az ANR és a kutatási tárca új, közös célpályázata is támogatja. A kutatási eredmények valorizációjának serkentéséhez kapcsolódik az Országos Technológiai Kutatóközpontok (CNRT), illetve a KKV-k innovációs aktivitását segítő Regionális Innovációs és Technológiai-transzfer Központok (CRITT) állami dotálása is. A köz kutatás vállalati kapcsolódását – s ezen belül a technológia-transzfer folyamatokat - segítik még a technológiai platformok (PFT), technológia-fejlesztési hálózatok (RDT).

Az 1999-es innovációs törvény tette lehetővé professzionális valorizációs struktúrák, az ún. „ipari és kereskedelmi szolgálatok” (SAIC) kialakítását is. Központi pályázati támogatással 2002-ben további 14 SAIC iroda került létrehozásra nagy kutatóintézeti és felsőoktatási tömörüléseknél. A SAIC irodák kompetenciájába a kutatási eredmények hasznosításának jogi, technikai, kereskedelmi, közgazdasági aspektusai tartoznak, különös tekintettel a szabadalmi kérdésekre.

Önálló intézményként a kutatási eredmények hasznosításával, talán legnagyobb hatékonysággal az Országos Kutatás-fejlesztési és Innovációs Ügynökség (ANVAR) foglalkozik. (2005 januárjától: Oséo-Anvar) Az ANVAR innováció- és technológia-transzfer támogató, K+F humán erőforrás-fejlesztő tevékenysége keretében nem csak projekteket támogat, hanem – különösen regionális hálózatán keresztül - közreműködik a „privat-public” kapcsolatok generálásában, szabadalmi ügyek segítésében. Innováció-serkentő, valorizációs tevékenységet fejt ki az Országos Iparjogi Intézet (INPI) is. Hatékonyan segíti még a technológiai-transzfer folyamatokat és a valorizációt a Regionális Stratégiai és Technológiai Információs Ügynökség (ARIST), ill. a Regionális Interkonzuláris Konferencia (CRI). Mindkét szervezet a Francia Kereskedelmi és Iparkamarák Szövetsége (ACFCI) mellett működik, előbbi a technológiai információ-szolgáltatásban, utóbbi a vállalkozás-alapításban, befektető-orientálásban működik közre.

1.4. Jelentősebb események a K+F és innováció területén Franciaországban (2005. augusztus – 2006. július)

2005. augusztus:

- Mérföldkő a franciaországi projektalapú pályázati K+F finanszírozásban: az Országos Kutatási Ügynökség (ANR) első projektpályázatainak eredményhirdetése
- Konfliktus-helyzet a GMO-kérdésben (tömeges kísérleti ültetvény-pusztítás), egységes kormányzati álláspont a kísérletek folytatása mellett
- Sikeres Ariane 5 fellövés
- *Chirac* elnök megnyitja az első versenyképességi pólust („Industries et Agro-ressources”, Picardie-Champagne-Ardennes interregionális pólus)
- *Jacques Chirac* elnök és *Dominique de Villepin* kormányfő közösen bejelentik az Ipari Innovációs Ügynökség (Agence de l’Innovation Industrielle, AII) létrejöttét, és ismertetik a francia ipari-innováció stratégia elemeit.

2005. szeptember:

- Miniszterelnöki bejelentés K+F pályázat indításáról (alacsony fogyasztású gépjárműmotorok fejlesztése) és a bio-üzemanyag felhasználás markáns növeléséről (5,75%-os szint elérése 2008-ra)
- A 2006-os felsőoktatási és kutatási költségvetés elemeinek, benne a közkutatási költségvetés tervezetének ismertetése, vitája; a 2006. évi költségvetési törvény (PLF 2006) elfogadása
- Országos K+F pályázati felhívások (ACI) megjelenése, felsőoktatási K+F pályázat indítása

2005. október:

- A „Tudomány ünnepe 2005”, több száz helyszínen megrendezett országos rendezvénysorozat
- A Területfejlesztési és Versenyképesség Tárcaközi Bizottság (CIACT: Comité interministériel d’aménagement et de compétitivité des territoires) létrehozása és első ülése a miniszterelnök részvételével, intézkedések a versenyképességi pólusok támogatására
- *François Yves Chauvin* kémiai Nobel díjat kap (két amerikai kutatóval megosztva)
- Ariane 5G sikeres űrkísérlet
- Az Országos Rákkutató Intézet megalapítása
- Lyon-i konferencia a madárinfluenzával kapcsolatos kutatásokról (*Goulard* miniszter részvételével)
- Technológiai innovációról és az innovatív KKV-k tevékenységéről szóló országos értékelés (*François Goulard* miniszter, *Jean-Pierre Denis* OSÉO-főigazgató)
- *Gilles de Robien* közoktatási, felsőoktatási és kutatási miniszter bejelenti a minisztérium átalakítási terveit
- „Carnot” kiválósági központ-pályázat meghirdetése

2005. november:

- ITER partnerek tanácskozása
- Az Országos Kutatási Ügynökség (ANR) első pályázati fordulójának sikeres lezárása
- Stratégiai tanácskozás a járványos fertőző megbetegedések (köztük a madárinfluenza) témakörében

- A kutatás-stratégiai törvénytervezet bemutatása a Miniszterek Tanácsán
- *Catherine Brechignac*, a CNRS volt főigazgatónője az ICSU leendő elnöke
- Konferencia a nők helyzetéről a tudományos kutatásban, Irène Joliot-Curie díj *Rose Dieng-Kuntz* kutatónőnek (a kutatási tárca és az EADS közös támogatásával)
- A német-francia Tét (K+F) kooperáció 40 évének értékelése

2005. december:

- Versenyképességi pólus keretszerződéseinek véglegesítése a CIIACT ülésén, Christian Estrosi területfejlesztési miniszter vezetésével
- MSG-2 meteorológiai műhold pályára juttatása Ariane 5 rakétával
- Közkutatási intézmények (EPST) új pénzügyi kontrolljával kapcsolatos jogszabály megjelenése
- A 2005. évi CNRS-aranyérem átadása
- A kutatási tárca technológiai államtitkárságának átszervezése
- A radioaktív hulladékok kezelésével kapcsolatos stratégia kihirdetése, és a témával kapcsolatos kutatási programok indítása
- *Goulard* miniszter megnyitja a Nantes- rákkutató központot (Cancéropôle)

2006. január:

- A francia kutatási miniszter meghirdeti a 2006. évi Országos Innovatív Vállalkozás-alapítási Pályázatot
- Elkészül a GMO-törvénytervezet
- Post-doc pályázat hirdetése a külföldről hazatérő francia poszt-doktorok támogatására
- A kutatási tárca létrehozza a kutatásban dolgozó nők és férfiak szakmai esélyegyenlőségét felügyelő bizottságot
- Országos Vállalkozói Szalon, kiemelt figyelemmel az innovatív vállalkozásokra, *Goulard* miniszter részvételével
- *Catherine Brechignac* a CNRS új elnöke; az új főigazgató *Arnold Migus*

2006. február:

- A francia GMO-törvényterv vitája és elfogadása
- Szakértői tanácskozások és stratégiai munkacsoport létrehozása (az egészségügyi és kutatási tárcák együttműködésében) a Chikungunya megbetegedés kutatására és a járvány megfékezésére
- Nemzetközi biodiverzitási tanácskozás (IMOSEB)
- 2006. évi ANR pályázatok meghirdetése

2006. március:

- A „Carnot” kiválósági központok („Carnot-label”) pályázat értékelése. Az első 20, legkiválóbb laboratórium-csoportosulás számára a kitüntető cím odaítélése
- A Területfejlesztési és Versenyképesség Tárcaközi Bizottság (CIIACT) versenyképességi pólusokkal kapcsolatos tanácskozása
- A párizsi „Salon Européen de la Recherche et de l’Innovation” tudományos bizottságának ülése, szakmai prioritások meghatározása

2006. április:

- *Xavier Bertrand* egészségügyi és *François Goulard* kutatási miniszterek közös, kibővített szakértői tanácskozást tartanak a Chikungunya-témában
- A Francia Nemzetgyűlés elfogadja a kutatás-stratégiai törvény végleges változatát, mely törvény a franciaországi K+F+I szisztéma reformfolyamatait segítő ún. „Kutatási Paktum” jogi alapját biztosítja
- Az első 6 ipari-innovációs program indítása az Ipari Innovációs Ügynökség (AII) támogatásával (236 M euro AII-támogatással)
- Kutatási tárca pályázati felhívása 2006. évi bioinformatikai kutatási hálózat támogatására

2006. május:

- A francia innováció és technológiai kutatás aktuális helyzetének, 2005. évi eredményeinek publikálása
- 17 kutatási program indításának engedélyezése GMO témakörben
- A Közoktatási, Felsőoktatási és Kutatási Minisztérium struktúrájának átalakítása. A korábbi kutatási és technológiai igazgatóságok összevonásával „Kutatási és Innovációs Főigazgatóság” (DGRI) létrehozás
- *Gilles Bloch* (az ANR korábbi vezetője) a DGRI főigazgatója
- Tanácskozás a kutatási adóhitel (CIR) hatásáról, eredményességéről – az eddigi tapasztalatok publikálása
- A Kutatási Paktum 2 új intézkedéseként a Tematikus Kutatási Hálózatok (RTRA) és a Felsőoktatási Kutatási Pólusok (PRES) programjainak beindítása
- A francia kutatási miniszter a Miniszterek Tanácsán ismerteti az új kutatás- és innováció-politikai intézkedéseket

2006. június:

- *François Goulard* miniszter részvételével „Egyetem-Alkalmazás” c. országos konzultáció-sorozat
- 2. Európai Kutatási és Innovációs Szalon Párizsban (magyar részvétellel – a német és magyar standot *François Goulard* felsőoktatási és kutatási miniszter nyitja meg)
- A 8. innovatív vállalkozás-alapítási verseny eredményhirdetése
- A Thomson párizsi kutatóközpontjának megnyitása
- Az ITER-projekt szakértői tanácskozása
- La Baule-i Befektetési Világkonferencia (WIC), melynek egyik kiemelt témája az innováció volt

2006. július:

- Az Ipari Innovációs Ügynökség (AII) támogatásával 2 újabb ipari-innovációs nagyprojekt indul (Nanosmart et Véhicule Hybride Hdi)
- Az Országos Napenergiái Kutatóintézet létrehozásáról szóló keretegyezmény aláírása
- A CEA új Saclay-i központjának megnyitása, és az intézmény 2006-2009 közötti tevékenységéről szóló dokumentum aláírása
- Vezetőváltás az Országos Rákkutató Intézet (INCa) élén

1.5. Franciaország kétoldalú és EU-ra nem kiterjedő multilaterális Tét-kapcsolatai, együttműködései

Franciaország nemzetközi Tét együttműködéseinek területén nincsenek gyökeres változások; a kooperációk fő irányvonalai, keretei nagyjából változatlanok, az együttműködések megszilárdult keretek között zajlanak. Mennyiségi változást általában az újabb kétoldalú keretszerződések terén figyelhetünk meg (ezekre minden évben találunk példákat), minőségi változást pedig az olyan új útkeresések, ill. új típusú együttműködések jelentenek, mint pl. az új bilaterális partnerkapcsolatok a kutatási és innovatív technológiai hálózatok terén, európai kutatási csoportosulások (GDRE), vagy az ANR, ill. az AII pályázatainak keretében megjelenő, nemzetközi együttműködési lehetőségek.

Az együttműködési prioritások éves konkretizálását a kutatásért felelős tárca határozza meg, azokat a minden év végén kiadott, és a következő évre szóló költségvetési törvény tartalmazza. A kormányzati prioritásokról - elfogadásukat követően - a kutatási tárca részletes tájékoztatást ad a többi kormányzati szervnek, illetve a kutatási intézményeknek és az egyetemeknek.

1.5.1. Franciaország kétoldalú Tét kapcsolatai

Franciaország aktív támogató politikát folytat a kétoldalú Tét kapcsolatok ápolása területén, melyben a kutatásért és felsőoktatásért felelős tárca és a Francia Külügyminisztérium (MAE) szoros együttműködését figyelhetjük meg. Franciaország a bilaterális együttműködések különböző típusait támogatja:

- 1) kutatócsoportok projektjeinek támogatása
  - a. bilaterális tudományos egyesületek vagy alapítványok projektjei (MAE-vel közösen);
  - b. közös bilaterális kutatási akcióprogramok, MAE-vel együttműködve (PAI – „integrált akcióprogramok”, több mint 40 országgal), melyek sok esetben multilaterális hálózatokká szélesednek, és az EU-n belüli partnerkapcsolatok esetén EU-programok kiindulásaként szolgálhatnak;
  - c. közös kutatólaboratóriumok létrehozása (az érintett K+F intézményekkel együttműködve – oroszországi, kínai, indiai, stb. példák).
- 2) kutatók egyéni támogatása
  - a. minősített külföldi kutatók vendégkutatói ösztöndíjai (kb. 50/év)
  - b. fiatal külföldi post-doc kutatók fogadása (kb. 120/év)
  - c. nagy számú doktori ösztöndíj külföldi doktoranduszoknak, (közte közös témavezetésű, „co-tutelle” ösztöndíjak)
  - d. külföldi vendégprofesszorok fogadása francia egyetemeken (40/év)

A kutatásért és felsőoktatásért felelős minisztériumon kívül a közlekedési-, ipari- és védelmi tárcák önálló bilaterális csereprogramokat tartanak fenn. Nagy számú bilaterális együttműködés zajlik intézményközi (kutatóintézetek, egyetemek) szerződések keretében.

1.5.2. Franciaország EU-n kívüli multilaterális Tét kapcsolatai

A francia gazdasági-, tudományos- és kulturális diplomácia aktivitását jellemzi, hogy Párizsban van a székhelye számos Tét dimenziót is magába foglaló nemzetközi szervezetnek. Ezek közül a

legfontosabb az OECD és az UNESCO, de a mérésügy (BIPM, OIML), az állategészségügy (OIE) és a hűtésügy (IIF) nemzetközi szervezetei is fontos koordináló szerepet töltenek be. A francia kutatási tárca vezetője, illetve szakértői részt vesznek az OECD Tudomány- és Technológiapolitikai Bizottság tevékenységében (CPST). A francia kutatási és technológiai minisztérium aktívan részt vesz az UNESCO tudományos programjaiban is.

Franciaország multilaterális Tét kapcsolatokat ápol sok esetben az internacionális kutatóegység-hálózattal bíró intézetein keresztül is. Erre egyik legjobb példa a Pasteur Intézet egységeinek nemzetközi hálózata.

A francia kutatási tárca – a Francia Külügyminisztériummal együttműködve – 6 nagy nemzetközi kutatási szervezet v. rendszer működésében vesz részt:

- CERN
- ESO (Chile)
- EMBL
- EMBC
- CIRC (Nemzetközi Rákkutató Központ)
- CEPMMT (Európai Középtávú Meteorológiai Előrejelző Központ)

A jelzett központok vagy szervezetek munkájában való részvételen túl Franciaország nagy számú multilaterális nemzetközi kutatási program résztvevője.

2. FRANCIAORSZÁG KAPCSOLATA AZ EU-VAL A K+F ÉS AZ INNOVÁCIÓ TERÜLETÉN

2.1. A fogadó ország részvétele a 6. Keretprogramban és a 7. Keretprogram előkészítésében

Az elmúlt 4 év 4 francia kutatási minisztere, ill. más francia K+F vezetők is gyakran kifejtették egyetértésüket a 6. EU K+F Keretprogram céljaival, prioritásaival, s kinyilvánították a francia és európai K+F politika harmóniáját. Az EKT-építés irányába tett európai lépések, a 6. Keretprogram stratégiai prioritásainak kijelölése általában megegyeznek a francia célkitűzésekkel.

Franciaország a 6. Keretprogram aktív résztvevője:

- 3. helyezett a befizetések terén, 13,2%-kal (Németország – 20%, ill. az Egyesült Királyság – 13,6% - mögött);
- 4. helyezett a pályázati sikerek terén, 27,2%-kal (Belgium - 28,2%, Hollandia – 28%, ill. Norvégia – 27,6% - mögött);
- 3. helyezett a nyertes pályázatokban való jelenlét terén, 65%-kal (Németország – 78% és az Egyesült Királyság – 69% - mögött);
- 3. helyezett a nyertes pályázatokban való részvétel terén, 11,4%-kal (Németország – 16% és az Egyesült Királyság – 12,1% - mögött);
- 2. helyezett a projekt-koordináció terén, 15,1%-kal (Németország – 20,3% - mögött).

Franciaország a következő területeken részesült a legtöbb elnyert támogatásban:

Úrkutatás (29%), Aeronautika (26%), Információs technológiák (15%), Klímaváltozás és ökoszisztémák (13%), Genomika és orvosi biotechnológia (12%).

Franciaország kifejezetten érdekelt a 7. Keretprogram előkészítésében és az arra való felkészülésben. A 7. Keretprogram különösen hangsúlyos eleme Franciaország számára a Cadarache helyszínen megvalósítandó ITER-projekt, amelynek bizonyos elemei integráns részét képezik a 7. Keretprogramnak tervezetének.

A francia kutatási tárca jelenlegi és korábbi vezetői több alkalommal fejtették ki különböző fórumokon - akadémiai, kutatóintézeti, ill. további állami vezetők véleményével összhangban - hogy reményeik szerint a következő, 7. Keretprogram a jelenleginél lényegesebb nagyobb keretösszeggel az évtized végére talán a súlyához méltóan tudja majd az EKT-építés ügyét szolgálni. Ezzel összhangban állnak *Jacques Chirac* köztársasági elnök több alkalommal kifejtett nézetei, miszerint az Európai Uniónak nagyobb erőfeszítéseket kellene tenni a kutatás-fejlesztés támogatásával az EU versenyképessége érdekében. Erre utal az alábbi idézet: „*Európának meg kell erősödnie az innováció és a kutatás terén, amely a jövő versenyképességének és munkahelyeinek záloga - írja a holnapi EU-csúcs előtt Jacques Chirac. A francia köztársasági elnök cikke a huszonöt EU-tagállam egy-egy vezető napilapjában (többek közt a Frankfurter Allgemeine Zeitungban, a Corriere della Serában és a Financial Timesban) jelenik meg*” – Népszabadság, 2005. október 26.”

2.2. A fogadó ország viszonya az ERA-hoz, részvétele egyéb európai együttműködésekben

Franciaország az Európai Kutatási Tér építésének következetes híve. Ennek megfelelően alakítja, ill. ennek szellemében fejleszti nemzeti K+F+I programjait, bilaterális együttműködéseit.

A francia kormányzat, és azon belül különösen a K+F irányítás az elmúlt évek során több – a magyar-francia reláció bilaterális együttműködési lehetőségeit is érintő – javaslattal élt azzal kapcsolatban, hogy a nemzeti kutatási programokat, és a bilaterális kooperációkat az EKT építés érdekében nyissák meg további EU partnerek irányába.

Franciaország európai TéT szervezetekkel való kapcsolata nem változott az elmúlt év során, így a téma nem igényel lényegi kiegészítést a tavalyi beszámolóhoz képest.

3. A MAGYAR-FRANCIA K+F ÉS INNOVÁCIÓS KAPCSOLATOK

3.1. Magyar-francia K+F+I együttműködések

A kutatás-fejlesztési, innovációs (ill. Tét) együttműködések területén Franciaország hazánk legfontosabb partnerei között foglal helyet. Az előző években többszörösen leírt, pozitív hangvételű értékelésünk - „2002 óta a kétoldalú magyar-francia Tét-együttműködések területén határozott fellendülést tapasztalhatunk (vezetői látogatások számának növekedése, partnerkapcsolatok bővülése, stb.)” - ma még inkább helytállóan tekinthető.

3.1.1. A magyar-francia K+F+I kapcsolatok intézményi rendszerének áttekintése, fejlesztési lehetőségek

a) A magyar-francia kormányközi Tét (K+F) együttműködés kereteit az 1966-ban aláírt, és azóta többször megújításra került **kormányközi egyezmény** határozza meg.

Megjegyzés, fejlesztési lehetőség: a kormányközi együttműködés 2002-ben „lejárt”: a megállapodás mielőbbi megújítására erőfeszítéseket kellene tenni, amint az a közelmúltban több magyar-francia vezetői megbeszélés során hangsúlyozásra került. Az új megállapodás tartalmazhatná a jelenleg fejlesztés alatt álló együttműködési témákat, új kooperációs stratégiai elemeket.

b) Franciaország Magyarország egyik legfontosabb Tét-partnere. 2002 óta a kétoldalú magyar-francia Tét-együttműködések területén határozott fellendülést tapasztalhatunk, mind a vezetői látogatások számának növekedése, mind a partnerkapcsolatok bővülése terén. A korábbi visszaeséssel szemben 2002 óta jelentősen megnőtt a **Balaton programra (PAI, kétoldalú Tét-együttműködési projektek)** beadott pályázatok száma. 2003 szeptemberétől kezdődően doktori ösztöndíjak finanszírozására is sor került a Balaton programhoz kapcsolódóan. (2005. október 24-én, Szegeden, a magyar-francia kormányközi Tét vegyesbizottsági ülés 44 projekt támogatását fogadta el.)

Megjegyzés, fejlesztési lehetőség: a jelentős kutatói érdeklődés ellenére a Balaton program sem francia, sem magyar részről nem számít prioritásnak, jóllehet ez a program kiválóan segíti a későbbi nagyobb ívű együttműködések kialakulását. Módot kellene találni - francia partnereinkkel közösen - a túl szerény finanszírozású programok továbbfejlesztésére (pl. társfinanszírozási formák megteremtésével), kutatási projektfinanszírozási lehetőséget is tartalmazó, „közép-szintű” bilaterális K+F pályázati forma meghonosítására.

c) Az **egyetemek és a kutatóintézetek között nagy számú közvetlen együttműködés** folyik (melyek nagyobb részéről nincs közvetlen információk¹⁰). Közülük jelentőségében kiemelkedik a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) 2002-ben megújított kétoldalú együttműködési egyezménye a francia Országos Tudományos Kutatóközponttal (CNRS), illetve újabb

---

¹⁰ Az intézményközi bilaterális együttműködések többségéről a Tét attasé általában nem, vagy sokszor csak véletlenszerűen rendelkezik információval. Pontosabb információkkal azokról a kutatóintézeti, egyetemi kapcsolatokról van tudomásunk, melyek valamilyen formában kapcsolódnak kormányközi bilaterális programokhoz (Balaton program, Frankofon Egyetem, bilaterális nagyprojekt, stb.), vagy ahol a bilaterális szerződés előkészítésére, megkötésére, látogatások szervezése a Tét attasé közreműködésével került sor (pl. INRA/MTA, MTA/CNRS, FVM, SZTE, BME, DE egyes kapcsolatai, stb.). A közös kutatási prioritások nyomon követéséhez, a jól vagy kevésbé jól működő együttműködési területek meghatározásához, új partnerkapcsolatok kialakításához, promóciós tevékenységünk hatékonyságának növeléséhez a Tét attasénak lényegesen több információt kellene kapnia az intézményközi K+F+I együttműködésekről.

együttműködési szerződése (2004) a francia Országos Mezőgazdasági Kutatóintézzettel (INRA). Több hazai egyetem működtet közös projekteket francia tudományos és felsőoktatási intézményekkel.

Megjegyzés, fejlesztési lehetőség: hasznos lenne, hogy a megvalósítás alatt álló magyarországi Frankofon Egyetem egyetemi hálózat működése a későbbiekben – ahol a képzési tematika ezt lehetővé teszi – K+F együttműködésekkel is kapcsolódna. Ennél is nagyobb jelentőséggel bírna azonban, ha a magyar és francia PhD iskolák közötti K+F együttműködések fejleszteni lehetne. Francia részről 2005-ben, Boda Miklós NKTH elnök párizsi tárgyalásai során jelezték felénk a francia oktatási és kutatási tárca- illetékesei, hogy a közös (kettős) témavezetésű doktori képzések hatékonyságát segíthetné, ha Magyarország is megfelelő ösztöndíjakat tudna biztosítani a hazánkban kutató/tanuló francia PhD hallgatók számára.

d) A „**Sciences sans Frontières**” című **franciaországi rendezvénysorozat** (a Magyar Köztársaság Párizsi Nagykövetsége, a Párizsi Magyar Intézet, az MTA és a CNRS közös szervezésében) célja a magyar tudomány és a magyar K+F tevékenység franciaországi jobb megismerése volt. Két év alatt összesen 9 konferenciát szerveztünk, melyek során vidéki és párizsi helyszíneken több száz francia kutatóval ismertettük meg a magyarországi K+F viszonyokat, tudományos eredményeket. *Megjegyzés, fejlesztési lehetőség: a sikeres rendezvénysorozat záró fordulója, és az ahhoz kapcsolódó orvosi/biotechnológiai rendezvény 2006. első félévében elmaradt (a francia partnernél jelentkező szervezési és technikai problémák miatt). A következő évben módot kellene találni a sorozat méltó befejezésére, ami egyúttal egy új sorozat kiindulópontja is lehet.*

e) A hagyományos bilaterális programok (pl. Balaton program, ill. „két szereplős”, klasszikus bilaterális szerződések) mellett az utóbbi években több alkalommal felmerült a „**hálózatos**”, **többszereplős francia-magyar együttműködések** javaslata – általában a francia fél kezdeményezésére. 2004-ben az INRA, ill. CNRS illetékesei javasolták közösen magyarországi K+F egységekkel az ún. „GDRE” (Európai Kutatási Csoportosulás) kialakítását. Korábban (2002-2003) a francia kutatási tárca technológiai államtitkára is szorgalmazta a magyar csatlakozás lehetőségét a francia kutatási és innovatív technológiai hálózatokhoz (RRIT). Sajnálatos módon a mai napig egyik együttműködési forma sem valósult meg.

Megjegyzés, fejlesztési lehetőség: A korábban a megvalósítás közeléig eljutott új együttműködési formákat (pl. GDRE, RRIT) – vagy azok újabb, „update-olt” változatait célszerű lenne áttekinteni, és beilleszteni azon bilaterális együttműködési formák közé, melyek hidakat képezhetnek a pusztán mobilitási „kisprojektek” ill. a bilaterális nagyprojektek, vagy EU projektek között, illetve amelyek segíthetik a bilaterális szinergiák kialakítását „Public-Privat” együttműködések terén.

f) Jacques Chirac francia köztársasági elnök 2004. februári budapesti látogatása alkalmával tettünk javaslatot a szegedi élettudományi kutatási központokhoz kapcsolódó új **francia-magyar biotechnológiai K+F együttműködési forma** kialakítására¹¹.

A 2005-ös előkészítő szakmai tanácskozások során kialakult konszenzus értelmében, a kutatóegységek hálózatára szerveződő **magyar-francia központ az alkalmazott biotechnológiai kutatások területén** jönne létre Szegeden. A közös projektek finanszírozása az illetékes nemzeti intézményeken keresztül, a szakmai kiválóság alapján, és a két országban érvényes szabályoknak, eljárásoknak megfelelően történik. A rendszer hosszú távú célja a kiemelkedő szegedi élettudományi K+F potenciálra épülő, magyar és francia érdekeltségű biotechnológiai ipar megteremtése. Az együttműködés kialakításának gyakorlati lépéseit felgyorsította a 2005. július 6-án a Magyar Bálint és François Goulard miniszterek által Budapesten aláírt bilaterális szándéknyilatkozat. 2006. januárjában, Nagykövetségünk szervezésében került sor a magyar-francia szakértői vegyes-bizottság párizsi alakuló ülésére, és a szegedi nagyprojekt prioritásainak meghatározására. Az előkészítés következő állomását jelentette a francia kutatási miniszter és Boda Miklós NKTH elnök 2006. júniusi párizsi megbeszélése, ahol a két vezető olyan konkrét lépésekről

¹¹ A szegedi biotechnológiai együttműködéssel kapcsolatos, 2004 év eleje óta folyó előkészítő- és szervező tevékenység eredményeiről, a koncepciók fejlődéséről már a 2004-es, ill. 2005-ös Éves jelentésünkben beszámoltunk.

állapodott meg, amelyek lehetővé teszik a központ működésének 2006. végi megkezdését. Az NKTH által 2006. augusztusában meghirdetett pályázat lehetőséget teremt a nagyprojekt magyarországi részének megvalósítására.

Megjegyzés, fejlesztési lehetőség: A nagyprojekt – a tényleges működés és a megfelelő bilaterális részvétel megvalósulásához - a 2006/07-es évben továbbra is folyamatos szakmai és diplomáciai egyeztetéseket kíván. A magyar pályázat reményeink szerint biztosítani fogja a kutatási hálózatokon alapuló szegedi magyar-francia központ „magjának”, a magyar-francia kutatólabornak a megvalósulását. A 2005. júniusi szándéknyilatkozat szellemében megvalósítandó komplex rendszer működéséhez – és a francia pályázati finanszírozás biztosításához - ki kell alakítani az új magyar-francia laboratórium megfelelő kapcsolódási formáit a szegedi (magyar) és francia kutatóegységekkel, potenciális vállalati partnerekkel.

3.1.2. Fejlesztési lehetőségek a magyar-francia K+F+I együttműködések terén

A magyar-francia K+F+I együttműködési stratégia fejlesztése a „hagyományos” TÉT együttműködés-stratégia elemeinek bővítésével és új, szélesebb (ipari, tudományos, regionális) szinergiákon alapuló stratégia-elemek integrálásával képzelhető el. (Fejlesztési javaslatunkat a 3.1.1. pont a-f) alpontjainál korábban részben ismertettük, e helyen azok rövid összefoglalóját mutatjuk be.)

A) A magyar-francia K+F+I együttműködési stratégia megújítása magában foglalhatná:

- A 3.1.1.a) pontban említett magyar-francia kormányközi egyezmény megújítását;
- A 3.1.1.b) pontban jelzett „Balaton program” jelenlegi központi támogatásának szerény bővítése mellett azok társfinanszírozási mechanizmusainak kidolgozását, a program nagyobb attraktivitásának és hatékonyságának biztosításához;
- A 3.1.1.c) pont alatt említett „Frankofon Egyetemi hálózat kialakításánál a K+F+I kooperáció-fejlesztési irányvonalait is figyelembe kellene venni, fejleszteni kellene a doktori iskolák együttműködési lehetőségeit, és megfelelő ösztöndíjakat kellene biztosítani a közös doktori képzésekhez;
- A 3.1.1.d) pont alatt említett „Sciences sans Frontières” program-sorozat fenntartásra és fejlesztésre, s szerény támogatásra is érdemes lehet;
- A 3.1.1.e) pontban jelzett „közepes volumenű bilaterális projektek” - RRIT-csatlakozás, „GDRE”, INRA/MTA/FVM pályázat, stb. – megvalósulása – megfelelő kiválósági paraméterek megléte esetén - támogatásra érdemes lehet, és a francia partnerekkel közösen serkenteni kellene a további európai kutatási tömörülések magyarországi kialakulásához vezető bilaterális kezdeményezéseket;
- A 3.1.1.f) pontban említett szegedi magyar-francia biotechnológiai központ létrejötte, és sikeres működése jelentősen befolyásolhatja a további magyar-francia K+F együttműködések sorsát. Siker esetén az új központ mintegy „zászlóshajóként” további nagyívű közös projekteket inspirálhat (más szakterületeken ill. régiókban). Mindezek alapján a téma folyamatos, kiemelt figyelmet érdemel. A 3.1.1.f alpont megjegyzéseinek megfelelően nagyon fontosnak tartjuk a leendő szegedi magyar-francia kutatólabor és a szándéknyilatkozatban definiált komplex magyar-francia biotechnológiai együttműködési hálózat elemei közötti kapcsolatrendszer.

B) Lehetséges új K+F együttműködés-stratégiai elem a versenyképességi pólusok területén

Előző évi – 2005-ös – Éves jelentésünkben részletesen beszámoltunk a franciaországi Versenyképességi Pólus-rendszer kialakításáról, és javaslatot tettünk arra is, hogy „a leendő magyar versenyképességi pólusok és a hozzájuk tematikailag kapcsolódó francia VP-ok –

kölcsönös előnyösségi elven – lépjenek szakmai szövetségre”, s egyúttal ehhez kapcsolódó fejlesztési-innovációs pályázati rendszer kialakítását is felvetettük.

A 2005-ös év végi fejlemények alapján továbbra is érvényesnek tűnnek a tavalyi javaslatok¹². A „Szándéknyilatkozat a gazdaság- és kutatás-fejlesztési pólusok közötti francia-magyar együttműködésről” című kormányközi megállapodás dokumentumot 2005. november 21-én került aláírásra. A dokumentum – melyet, fontossága miatt, teljes terjedelmében csatolunk jelentésünkhöz, ld. Melléklet - határozottan kinyilvánítja az országaink gazdaság- és kutatás-fejlesztési pólusai közötti együttműködések támogatását, melyhez a megfelelő nemzeti támogatási mechanizmusok felhasználását javasolja. A Szándéknyilatkozat célkitűzéseinek megvalósítása, „tartalommal való kitöltése” szükségessé teszi a VP-együttműködések működési/támogatási rendszerének kialakítását.

A magyar és francia pólusok közötti kapcsolatfelvétel terén természetesen nem csak a fentiekben említett bilaterális szándéknyilatkozat, hanem 96/2005. (XII. 25.) sz., az Országos Fejlesztéspolitikai Konceptióról szóló országgyűlési határozat is segítséget nyújt¹³.

3.2. Egyetemi-akadémiai-kutatóintézeti együttműködések

Az egyetemi, akadémiai és kutatóintézeti együttműködésekéről röviden a 3.1.1. fejezet c) pontjában emlékeztünk meg. Lehetőség lenne az ott leírtak néhány specifikus elemének részletesebb kifejtésére – pl. az ELTE, SZTE, BME, DE, SZBK bizonyos egységeinek, kutatócsoportjainak franciaországi intézményekkel, kutatócsoportokkal való együttműködéseire -, vagy néhány, a párizsi TÉT attasé számára is ismert intézményközi szerződés (INRS/MTA, CNRS/MTA, SZTE/Univ.Grenoble, stb.) bemutatására. Méltatlan lenne azonban egy szükségszerűen hiányos lista bemutatása egy attaséi jelentés keretében – nagy számú olyan kiváló intézményközi együttműködés folyik ugyanis a magyar-francia relációban, melyekről a TÉT attasénak nincs, vagy nem lehet tudomása. A 3.1.1.c alpont lábjegyzetében leírtak valós problémát jelentenek: sajnálatos módon a TÉT attasék nem kapnak központi útmutatót a célországokra vonatkozó egyetemi-kutatóintézeti együttműködésekéről¹⁴. **Javasoljuk, hogy az érintett központi szervek (pl. NKTH, OM, KüM), egymással összefogva, kérjenek adatokat a magyar egyetemektől,**

¹² A hasonló nemzeti és európai fejlesztéspolitikai célok mentén formálódó magyar és francia versenyképességi pólustervek alapján kezdeményeztük az országaink közötti versenyképességi-pólus együttműködés kereteinek kialakítását. (A franciaországi versenyképességi pólusok definiálására összehívott tárcaközi bizottság (CIADT) már 2004 szeptemberében Magyarországot (Németországgal együtt) potenciális partnerként jelölte meg. 2005 során több francia VP jelezte együttműködési szándékát leendő magyar partnerével – különösen a K+F együttműködések terén.) *Baráth Etele* és *Catherine Colonna* miniszterek a gazdaság- és kutatás-fejlesztési pólusok közötti francia-magyar együttműködésről szóló szándéknyilatkozatot 2005. november 21-én írták alá Brüsszelben (Nagykövetségünk aktív közreműködésével). Az aláírást követően megindult a konkrét együttműködések előkészítése. (Elsőként az "Industries et Agro Ressources" pólus (Picardie és Champagne-Ardenne régiók) jelezte együttműködési szándékát az agrártermelésre alapuló bioenergia - bioüzemanyag témakörben. (A bilaterális megállapodás keretei között kölcsönös előnyösségi elven alapuló, a VP-ok „virtuális” kritikus tömegét kölcsönösen növelő gyakorlati együttműködési formákat kellene kialakítani a magyar versenyképességi (fejlesztési) pólusok és a hozzájuk tematikailag kapcsolódó francia VP-ok között. A bilaterális VP-együttműködés hosszútávú céljaként a versenyképességi pólusok európai hálózatának létrehozása jelölhető meg.)

¹³ 2005 tavaszán, a magyar és francia pólus-aspiránsok közötti előzetes tárgyalások során még sem a magyar, sem a francia pólusok nem rendelkeztek megfelelő szabályozással, és nem állt rendelkezésre a bilaterális együttműködést szorgalmazó keret-megállapodás sem. E három szükséges feltétel közül legkésőbb – 2005. december végén – a magyarországi pólus-elképzelések fixálódtak (az említett országgyűlési határozat formájában), megteremtve a tényleges operatív kapcsolatfelvétel feltételeit az érintett magyar és francia partnerek között.

¹⁴ Az intézményközi K+F együttműködésekéről maguk az intézmények nem, vagy csak ritkán tájékoztatják a TÉT diplomatákat. A párizsi állomáshely esetében ez a hiányosság különösen a felsőoktatási K+F kapcsolatokra igaz.

kutatóintézetektől, a legfontosabbnak tartott célországbeli (esetünkben franciaországi) K+F+I együttműködéseikről. Ezeknek az adatoknak az eljuttatása a TÉT attasékhoz jelentősen javíthatná a K+F szakdiplomáciai munka hatékonyságát. Szintén az előző fejezetben említettük meg a francia-magyar egyetemközi kooperáció 1993 óta hatékonyan működő elemét, a francia kezdeményezésre, francia támogatással és francia jogszabályi háttérrel (1994) működő ún. kettős témavezetésű („co-tutelle”) doktori képzést. Az eddigi tapasztalatok alapján a co-tutelle rendszerben doktoráltak később gyakran a két ország közötti K+F kooperáció legaktívabb ügynökeivé válnak. **Javasoljuk a francia co-tutelle PhD-rendszer eddigi eredményeinek áttekintését, s a tapasztalatok függvényében a magyar szabályozás, ill. ösztöndíjak feltételeinek megteremtését.**

3.3. Vállalati és egyéb piacközeli együttműködések, befektetési tevékenység

Franciaország hazánk negyedik-ötödik gazdasági partnere, gazdasági kapcsolataink azonban – francia és magyar elemzések alapján egyaránt – jelentős tovább-fejlesztési potenciállal rendelkeznek. Franciaország 2001/02-ig a harmadik legfontosabb befektető volt hazánkban, ám ezek a befektetések jellemzően a magyar gazdaság privatizációjához kapcsolódtak. Miután az új privatizációs befektetési lehetőség egyre kevesebb és a francia zöldmezős befektetési hajlandóság nem nagy, mostanra az 1990 óta realizált mintegy 3,5-4 milliárd eurós összbefektetéssel a franciák a befektetői országgrangsorban a negyedik-ötödik helyre csúsztak vissza. Jellemzője a magyarországi francia beruházásoknak, hogy alapvetően a nagyvállalati szféra vesz benne részt. (Amíg az alig kétszer nagyobb értékű német vagy a közel azonos értékű olasz befektetéseket Magyarországon több ezer német és több ezer olasz vállalat hozta létre, a Magyarországon jelenlevő francia vállalatok száma alig több, mint 350.) A témával kapcsolatos francia és magyar elemzések egyaránt alátámasztják, hogy a kis- és középvállalkozások kategóriája a franciák magyarországi beruházásaiban jelentős mértékben alulreprezentált.

A francia befektetések bizonyos területekre koncentrálnak. Ilyenek az energia, az élelmiszeripar, a vendéglátás, a nagykereskedelem a gyógyszeripar, a vízgazdálkodás és a környezetvédelem. Az ITDH statisztikái szerint ezekben a szektorokban koncentrálnak Magyarországon a francia befektetők kétharmada, az általuk realizált forgalom mintegy 70 százaléka, az alkalmazotti létszám 60 százaléka. Sajnálatos módon a magyar gazdaság „kitörési pontjaiként”, „potenciális húzóágazataiként” meghatározott, innovatív, szorosabb K+F kapcsolódású területein - az elektronika/mikroelektronika, informatikai technológiák, nanotechnológia, biotechnológia (és általában a high-tech területek) - alig-alig találunk francia befektetőt Magyarországon¹⁵. Természetesen nem feledkezhetünk meg azokról a francia cégekről - így pl. a GDF, vagy az EDF szegedi K+F aktivitásáról -, melyek folytatnak vállalati K+F tevékenységet hazánkban. Ki kell emelnünk a Magyarországon jelenlevő gyógyszeripari cégek (Sanofi, Servier) K+F aktivitását. A Sanofi-Aventis a közelmúltban hozta létre Budapesten a csoport harmadik kutatóközpontját.

A 2005. tavasz – 2006. tavasz időszakban megrendezett franciaországi Magyar Gazdasági Évad egyik fő célkitűzése volt, hogy megismertesse a francia partnerekkel azokat a befektetési és együttműködési lehetőségeket, melyek eddig jobbra kihasználatlanok maradtak. Ezért kezdeményeztük a K+F terület bekapcsolódását a magyar-francia gazdasági-befektetési

---

¹⁵ E helyen szükséges ismételtlen megjegyeznünk, hogy az előző pontokban (3.1, 3.2.) megfogalmazottakhoz hasonlóan, a TÉT-attaséi koordinációs tevékenységet nagyban nehezíti a központi információ hiánya a meglévő magyar-francia együttműködésekről. Ahogy ez nehézséget okoz az intézményközi (egyetemek, kutatóintézetek) kapcsolatok kezelésénél, ugyanúgy probléma, hogy nem láthatjuk tisztán, mely francia cégek folytatnak K+F tevékenységet Magyarországon, illetve a magyar fél hol látná szükségességét, hogy ez az aktivitás fokozódjon.

rendezvények sorába. Ez indokolta a magyar részvételt a párizsi Európai Kutatási és Innovációs Expón (2005-ben Regionális Innovációs Ügynökségeink, 2006-ban Regionális Egyetemi Tudásközpontjaink részvételével), vagy a 2005-ös lyoni biotechnológiai fórumon (BioVision/BioSquare). Természetesen ez a néhány (eddig kb. egy tucatnyi) rendezvény nem változtatta meg gyökeresen a francia befektetési-együttműködési aktivitást. Fokozott érdeklődést tapasztalunk azonban számos francia partner (Versenyképességi Pólusok, Francia Innovációs Ügynökség, Francia KKV-fejlesztési Bank és egyéb bankok, vállalatok, állami K+F intézmények) részéről, ami feltétlenül indokolná a 2005/2006-os kezdeményezések intenzív follow-up-ját. A gazdasági tárca, ITDH, NKTH és francia homológjaik együttműködésével ki kellene dolgozni azokat a hatékony közös stratégiákat, amelyek kölcsönösen serkenthetik a francia-magyar vállalati K+F együttműködést, és inspirálhatják a francia és magyar KKV-kat a K+F+I kooperációra, befektetésre. Folytatni érdemes az utóbbi években megkezdett promóciós-kooperáció élénkítő tevékenységeket (magyar részvétel a 2007-es lyoni BioVision/BioSquare rendezvényen, ITDH/NKTH közös programként; részvétel a 2007-es és későbbi párizsi K+I Expó-kon, további rendezvényeken).

Reményeink szerint a szegedi magyar-francia biotechnológiai együttműködés új - pályázati támogatással létrejövő - központi egysége, a magyar-francia kutatólabor, és a hozzá csatlakozó magyar és francia kutatóegységek közös projektjei serkentően hatnak mind a francia vállalati befektetésekre, mind a magyar biotechnológiai ipar fellendülésére.

4. A Tét attasé tevékenysége

4.1. Kapcsolatépítő, promóciós, forrásfeltáró tevékenység a K+F és innováció területén

Tét attaséi szolgálatom negyedik évében az alaputasításban megjelölt területeken folytattam információs, kapcsolatépítő és forrásfeltáró munkámat, melynek eredményeiről jelentéseimben (futárjelentések, nyílt táviratok, egyéb tájékoztató anyagok) számoltam be. Delegációs munkám keretében elsősorban a Franciaországra látogató magyar szakmai delegációkkal kapcsolatos feladatokat láttam el. Ezen túlmenően részt vettem több magyarországi, Tét vonatkozású program előkészítésében (pl. az INSERM vezetők budapesti és szegedi látogatása, a budapesti WAYS konferencia, a magyar-francia biotechnológiai nagyprojekt 3 magyarországi értekezlete, stb.).

A párizsi Tét attaséi poszt különleges helyzetéből, és különösen az utóbbi időszak speciális eseményeiből fakadóan az elmúlt év során az attaséi munkában domináns szerepet kaptak a kapcsolatépítő, szervező és promóciós elemek.

Az említett speciális körülmények részben az alábbi tényekre vezethetők vissza:

- Franciaország hagyományosan fontos Tét partnerünk, amely helyzet az utóbbi években a francia partnerek felfokozott szakmai érdeklődésével párosulva kiváló kapcsolatfejlesztési lehetőségeket biztosított a Tét attasé számára;
- Miközben a szakmai érdeklődés-fokozódás megjelent a szakmai vezetők látogatási gyakoriságának növekedésében, az elmúlt év vezetői és felsővezetői látogatásai (kormányfői látogatás, államfői látogatás, több gazdasági miniszteri látogatás) közvetve szintén kihatottak a K+F+I kapcsolatok fejlődésére. (A vezetői látogatások általában új program-szervezési lehetőségeket indukáltak);
- A hazainál jobb K+F paraméterekkel (pl. a GDP 2,25%-os K+F ráfordítás) rendelkező, de olykor mégis hozzánk hasonló problémákkal (alacsony ipari K+F arány, gyenge innovációs aktivitás, elnehezült kutatóintézeti struktúra stb.) küszködő francia K+F+I politikai megoldásai

számunkra hasznos tanulságokkal szolgálhatnak, és számos együttműködés lehetőségét vetik fel;

- Az attaséi poszt párizsi helyszíne kínálja az együttműködés lehetőségeit az OECD, UNESCO, ICSU, IAP stb szervezetekkel is, illetve ezen szervezetek rendezvényein gyakran jelennek meg hazai K+F vezetők Párizsban, ami a legtöbb esetben bilaterális programok szervezésére is lehetőséget nyújt;
- A párizsi állomáshelyen az utóbbi időszakban kialakult „munkahelyi együttműködések” (pl. TÉT-agrár-oktatási-befektetési-külgazdasági területek között) nagy számú közös programlehetőséget (pl. Magyar Gazdasági Évad, Sciences sans Frontières, stb.) generáltak, hasonlóan az előző, 2004/05-ös időszakhoz.

Operatív, többnyire önálló kezdeményezéseken alapuló akcióink körében az idei évben is jelentős számú, komoly szervezési munkát igénylő programot bonyolítottunk le (ld. 1. sz. Táblázat), melyeket több, folyamatos egyeztető-szervező tevékenységet igénylő feladat (pl. versenyképességi pólus-együttműködési megállapodás előkészítése, vagy a szegedi magyar-francia biotechnológiai nagyprojekt koordinációja) egészített ki.

A 2005/06-os időszakban is folytattuk a 2004-ben megkezdett – a magyar tudomány franciaországi népszerűsítésére indított - « Sciences sans frontières » („tudomány határok nélkül”) című rendezvény-sorozatot, melynek keretében 2005. őszén nagysikerű magyar-francia anyagtudományi-nanotechnológiai konferenciát rendeztünk. E helyen kell megjegyeznünk, hogy hosszas előkészítő szervezés után sem sikerült lebonyolítanunk a sorozat utolsó, záró-fordulóját 2006. elején. (A 2004. január végi MTA főtitkári / CNRS főigazgatói nyitószekció nyomán, az előzetes tervek szerint, 2006. elején MTA elnöki / CNRS elnöki zárószekciót terveztünk, orvosi-biotechnológiai konferenciával kiegészítve.) A CNRS legfőbb vezetőinek váratlan, 2006. januári lemondása/leváltása meghiúsította az előzetesen leegyeztetett, 2006. január/februári program lehetőségét. Több kísérletet tettünk arra, hogy 2006. március – május között lebonyolíthassuk a rendezvénysorozat záróprogramját, nem sikerült azonban olyan időszakot találni, ami egyszerre megfelelt volna az MTA elnökének és a CNRS új vezetésének. (Reméljük, hogy a 2006/07-es évben, valamilyen formában sikerül megvalósítani a tervezett MTA/CNRS orvosi-biotechnológiai programot.)

Jelentősebb kapcsolatépítő-promóciós aktivitás rejlik a 2005-ös franciaországi Magyar Gazdasági Évad (MAGÉV) programsorozata K+F kapcsolódású rendezvényeinek szervezésében. Amint azt előző évi jelentésünkben kiemeltük, a MAGÉV fontos üzenetévé vált, hogy a jövő gazdasági együttműködéseiben fontos szerepet kell kapniuk a magas hozzáadott értékű tudományos-technológiai alapú ipari kooperációknak. A 2005. őszi versenyképességi pólusokkal kapcsolatos miniszteri programok, egyezmény-előkészítések, a MAGÉV-hoz (is) csatlakozó kormányfői látogatás, vagy az NKTH elnök részvételével lebonyolított MAGÉV-záró rendezvények, ill. államfői látogatás (ld. Táblázat) sorozatából kiemelkedik a 2006 februári grenoble-i „Magyar-francia High-Tech Fórum”. A kutatási-innovációs-ipari szinergiákra épülő, befektetés-orientációs rendezvényen az NKTH elnökhelyettese mellett nagy számú magyar előadót vonultattunk fel az egyetemi, kutatóintézeti és ipari K+F területeiről.

A 2006-os tavaszi időszak egyik legnagyobb kihívását a 2006. június eleji Európai Kutatási és Innovációs Szalonon (v. „Expón”) való színvonalas magyar megjelenés megszervezése jelentette. 2005-ben díszvendégként, 2006-ban pedig partnerszággként vettünk részt a rendezvényen. A felsővezetői tárgyalásokkal, magyar K+F-vezetői konferencia-előadással is kapcsolódó program központi magja a magyar K+F stand létrehozása volt. Az NKTH-finanszírozás lehetővé tette, hogy Magyarország, Németország mellett egyedüli önállóan kiállító országgént a magyar tudomány és K+F tevékenység hagyományaihoz méltó módon legyen jelen (63 m²-en, a kiállító 6 Regionális Egyetemi Tudásközpont és az NKTH színeiben összesen 25 résztvevővel).

A fentiekben említett kapcsolatépítési- és szervezési (és gyakran logisztikai elemekkel is kapcsolódó) tevékenységek közül említést érdemel még *Baráth Etele* miniszter (+ NFH) 2005. szeptemberi programsorozata, a 2005. novemberi, *Persányi Miklós* miniszter részvételével lezajlott rendezvénysorozat, *Boda Miklós* NKTH elnök 2005. novemberi, 2006. márciusi, ill. júniusi franciaországi programjai. Az elmúlt egy év során tizennyolc, részben vagy teljesen önálló kezdeményezésű, különböző méretű franciaországi rendezvény vagy tárgyalási program megszervezését végeztem el, általában magyar vagy francia partnerekkel együttműködve. (Ezt kiegészítette legalább fél tucat magyarországi program előkészítésébe és lebonyolításába történő bekapcsolódás.) A tudományos-technológiai kapcsolatok fejlesztését, a magyar tudomány népszerűsítését és részben a befektetés-orientálást is szolgáló rendezvények résztvevői létszáma széles skálán mozgott (10 fő alatti és olykor több száz fős létszámok között változott), azokon összesen közel 2000 fő vett részt.

A 2004. februárjában kezdeményezett, és azóta folyamatos egyeztető-szervező feladatokat adó szegedi biotechnológiai együttműködési projektről már megemlékeztünk a beszámoló 3.1. fejezetében. 2006. január végén, a párizsi TÉT attasé szervezésében került sor az első magyar-francia biotechnológiai VB prioritás-meghatározó értekezletére. A 2006. tavaszi egyeztetések sorából kiemelkedik *Boda Miklós* NKTH elnök és *François Goulard* 2006. júniusi párizsi tárgyalása.

A 2005-ös év első felében a párizsi TÉT attasé jelentős forrásfeltáró tevékenységet folytatott a francia versenyképességi pólusok (VP) kialakítása kapcsán, 2005. második félévében a kiválasztott francia pólusokkal folytatott kapcsolatépítő tevékenység került előtérbe. Ugyanebben az időszakban készítettük elő a magyar-francia versenyképességi-pólus megállapodást¹⁶. (A magyar-francia VP-együttműködési szándéknyilatkozat célkitűzéseinek megvalósítása, „tartalommal való kitöltése” várhatóan jelentős mennyiségű promóciós feladatot fog adni a párizsi TÉT attasé számára a 2006/07-es évre.)

---

¹⁶ Az előzetes magyar-francia vezetői megbeszélések, és a folyamatos francia igény alapján előkészítettük, hogy a bilaterális szándéknyilatkozat *Gyurcsány Ferenc* és *Dominique de Villepin* miniszterelnökök 2005. októberi találkozásánál aláírásra kerülhessen – az aláírásra azonban akkor, technikai okok miatt nem kerülhetett sor. A „Szándéknyilatkozat a gazdaság- és kutatás-fejlesztési pólusok közötti francia-magyar együttműködésről” című dokumentumot 2005. november 21-én Brüsszelben írták alá *Baráth Etele* és *Catherine Colonna* európai ügyi miniszterek.

A 2005/2006-os évben, az alaputasításban meghatározott kötelezettségeimből adódó alapfeladataim folyamatos ellátása mellett a következő, fontosabb célfeladatokban vettem részt:

◆ **2005. 2. félév:**

- Aktív szerepvállalás a magyar-francia Tét VB előkészítésében (Szeged, 2004. október, 1. kép) és az azon való részvétel;
- Részvétel a francia versenyképességi pólusok és a magyar fejlesztési pólusok közötti együttműködési megállapodás előkészítésében, az ezzel kapcsolatos háttéranyagok elkészítése, franciaországi bilaterális egyeztetések szervezése. A szándéknyilatkozat végleges változatának biztosítása az októberi kormányfői találkozóra, majd a novemberi miniszteri szintű aláírásra (2. kép);
- A « Sciences sans frontières » (Tudomány határok nélkül) konferencia-sorozat újabb rendezvényeivel kapcsolatos szervezési feladatok, a novemberi nanotechnológiai konferencia (PMI, Párizs, 3. kép) előkészítése és lebonyolítása, a 2006. elejére tervezett zárórendezvény szervezésének megkezdése;
- Folyamatos egyeztető-munka a szegedi magyar-francia biotechnológiai központ létrehozása érdekében (a magyar és francia szakértői bizottságok közötti koordináció, részvétel a magyar bizottság 2005. októberi ülésén, ill. a témára vonatkozó háttéranyagok elkészítése a francia-magyar kormányfői találkozéhoz);
- INSERM vezetők budapesti és szegedi szakmai programjának előkészítése (a budapesti francia Tét attaséval együttműködve);
- Részvétel a WAYS budapesti stratégiai értekezletének megszervezésében és lebonyolításában, részvétel és előadás-tartás a World Science Forum 2005 rendezvényen;
- Javaslattevés a 2006. júniusi „Salon Européen de la Recherche et de l’Innovation” rendezvényen való részvételre, és az ezzel kapcsolatos előkészítő tárgyalások (pl. *Boda Miklós* NKTH elnök – *Vincent de la Vaissière* igazgató; *Erdős André* nagykövet – *François-Denis Poitrinal* elnök) szervezése;
- Részvétel a 2005-ös franciaországi Magyar Gazdasági Évad környezetvédelmi rendezvényének (POLLUTEC, 4. kép), és az ahhoz kapcsolódó szakmai programok (5. kép) lebonyolításában; javaslattevés a 2006. februári high-tech fórum szakmai előadóiira (K+F+I területek), előkészítő tárgyalások;
- Szakmai program-sorozat szervezése az SZTE rektori delegációja számára (tanácskozás a Compiègne-i Technológiai Egyetemen (6. kép), megbeszélés a Sorbonne Nouvelle vezetőivel, konzultáció az „Industries et Agro-ressources” Versenyképességi Pólus tudományos igazgatójával.

◆ **2006. 1. félév:**

- A MAGÉV rendezvénysorozat 2006. évi legfontosabb rendezvényei (Grenoble, Párizs) K+F kötődésének erősítésére az NKTH elnök részvételének kezdeményezése és megszervezése (Boda Miklós elnök a párizsi záróprogramokon, Vass Iлона elnökhelyettes a grenoble-i high-tech fórumon vett részt);
- A francia kutatási tárca és az NKTH munkatársaival, valamint a budapesti francia TÉT attaséval együttműködve a szegedi magyar-francia biotechnológia nagyprojekt bilaterális, projekt-meghatározó VB-ülésének megszervezése a Párizsi Magyar Nagykövetségen;
- Részvétel a februári grenoble-i high-tech fórum előkészítésében, szervezésében és lebonyolításában (7., 8. képek). Az SZTE – Université Joseph Fourier együttműködési szerződés megkötésének koordinációja;
- Folyamatos kapcsolattartó-tevékenység az FVM kutatásért felelős egysége és több franciaországi kutatóintézet között (együttműködve a jelenlegi és volt agrárattasékkal); az INRA-FVM együttműködési megállapodás kezdeményezése, az előkészületek koordinációja);
- Részvétel a MAGÉV zárórendezvények (9. kép) ill. az ahhoz kapcsolódó államfői munkalátogatás (10. kép) szervezési és logisztikai feladataiban;
- Javaslatétel az NKTH elnök részvételére a La Baule-i „World Investment Conference” (WIC) rendezvényen; részvétel a program megszervezésében és lebonyolításában (11. kép);
- A szegedi biotechnológiai együttműködés ügyében újabb megbeszélések kezdeményezése és előkészítése, az NKTH munkatársaival együttműködve (2006. február – Grenoble, március – Párizs, április – Budapest, június – Párizs, július – Szeged). A 2006. júniusi Boda Miklós - François Goulard találkozó megszervezése (12. kép).
- A párizsi K+F Expo-részvételhez szükséges háttértárgyalások folytatása; a Fundamental Expo, az NKTH, ill. az érintett magyarországi regionális egyetemi tudásközpontok illetékeseivel egyeztetve a programok lebonyolítása, a magyar stand létrehozásának, működtetésének, és a csatlakozó tárgyalások szervezése (13. és 14. képek);
- Részvétel a párizsi Expó tudományos bizottságának munkájában (a bizottság tagjaként), javaslat magyar K+F vezető előadó meghívására az expó Public-Privat innovációs témájú workshopjára, Lippényi Tivadar NKTH elnökhelyettes részvételének koordinálása (15. kép).